

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 1, 2023, 157-179

Akademisyen Gözüyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

AKADEMİSYEN GÖZÜYLE TURİST SAĞLIĞI VE TURİST GÜVENLİĞİ*

Tourist Health and Tourist Safety from the Perspective of Academicians

ⁱ Selin YILMAZ BALKANER

ⁱⁱ Yusuf AYMANKUY

Journal of Gastronomy and
Travel Research

GASTROIA

ÖZET

Turistler, tatil planlarını yaparken ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve demografik birçok faktörün etkisi altında kalmaktadırlar. Bu faktörlerden önce bireyler, tüm kararlarında öncelikle sağlıklarını ve güvenliklerini ön planda tutmaktadırlar. Turistler de bir tatil planı yaparken, öncelikle kendilerini güvende hissedecekleri, fiziksel ve psikolojik zarar görme ihtimallerinin en düşük olduğu seçenekleri tercih edeceklerdir. Dolayısıyla turistlerin tatil planlama sürecinde etkili olan faktörler arasında sağlık ve güvenliğinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmada, akademisyenlerin tatilleri süresince sağlık ve güvenliklerine ne derecede önem verdiklerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Buradan hareketle akademisyenlerin turist sağlığı ve turist güvenliği konularındaki düşüncelerini ortaya koyabilmek için turizm eğitimi veren 11 akademisyen ile görüşme (mülakat) tekniği ile veri toplanmış ve betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Bulgular, turizm akademisyenlerinin tatil planlarını bireysel olarak yaptıklarını ve kişisel araçları ile seyahat ettiklerini, çocuk sahibi akademisyenlerin tatil planlarını çocuklarını ön planda tutarak yaptıklarını göstermiştir. Bununla birlikte turizm akademisyenlerinin daha önceki tatillerinde ciddi boyutta sağlık ve güvenlik sorunu yaşamadıkları ve tatile çıkmadan önce bir takım kişisel önlemler aldıkları belirlenmiştir. Daha önce yaşanan olumsuz tecrübelerin daha temkinli davranmaya ittiği, tatil planlarının daha önce hiç görülmemiş yerlere göre şekillendiği ancak bu konuda sağlık ve güvenlik açısından ciddi bir endişe duyulmadığı da ortaya çıkmıştır. Son olarak, araştırma sonuçları ile birlikte bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turist sağlığı, turist güvenliği, tatil planı.

ABSTRACT

Tourists are influenced by many factors when planning their vacation. Above all, they prioritize their health and safety in all their decisions. While planning a vacation, tourists will choose the options where they feel safe and have the least chance of being harmed. Therefore, health and safety are among the factors that affect tourists' vacation plans. In this research, it is aimed to determine the importance that academicians give to their health and safety during their vacations. In order to reveal their thoughts on tourist health and tourist safety, data were collected by interviewing 11 academicians who provide tourism education and descriptive analysis was made. The findings showed that tourism academics make their vacation plans individually, travel with their personal vehicles, and those who have children prioritize their children. However, it was determined that they did not experience serious health and safety problems during their previous vacations and they took some personal precautions before going on vacation. It has been revealed that those who have had negative experiences before are more cautious and choose places they have not seen before, but there is no serious concern in terms of health and safety. Finally, some suggestions are presented with the results of the research.

Keywords: Tourist health, tourist security, vacation plan.

Received 12.03.2023

Accepted 25.03.2023

ⁱselinyilmaz@comu.edu.tr
ⁱⁱyusufaymankuy@gmail.com

10.32958/gastoria.1263986

* Bu çalışma Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında yürütülen tez çalışması kapsamında yayınlanmıştır.

GİRİŞ

İnsanlar günlük yaşamın ve iş stresinin yaratmış olduğu sorunlardan, nüfus yoğunluğundan, çevre kirliliğinden, hava kirliliğinden ve gürültüden uzaklaşıp hafta sonu tatilleri, yıllık izinler gibi bulabildikleri her fırsatta tatil yapmak isterler. Bunun için de yurt içinde ya da yurt dışında farklı bölgeleri, konaklama işletmelerini, çeşitli hizmetler içeren paket turları ve farklı ulaşım araçlarını tercih edebilmektedirler. Kısacası insanlar sağlıklı yaşayabilmek için seyahat etmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak bu süreçlerin tamamında sağlıklarını ve güvenliklerini tehdit edebilecek bazı sorunlar ile karşılaşabilmektedirler.

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı, sadece bir hastalık ya da bir sakatlığın olmayışı değil; aynı zamanda bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan da insanda tam bir iyilik halinin bulunması olarak tanımlamıştır (World Health Organization [WHO], 2020). Ancak burada tanımlandığı şekilde iyilik halinin hangi kriterlere göre ölçülebileceği ya da belirlenebileceğine yönelik tartışmalar da söz konusudur. Genel olarak bakıldığında hastalık, ölüm ya da doğurganlık ile ilgili bazı kıstaslar kullanılmaktadır. Ancak bunlar da bireylerin cinsiyetlerine, yaş gruplarına, yaşam şartlarına, yaşam tarzlarına ve toplumdan topluma bile değişiklik gösterebilmektedir (Çalışkan, 2011: 97; Tanrıverdi, 2016: 57). İnsanın hormonal yapısı, genetiği, metabolizması, ırkı ya da alışkanlıkları gibi kişisel özellikleri ile kendisi dışında gelişen tüm olay, olgu ve kontrolü dışındaki çevresel faktörler sağlığı üzerinde etkili olabilmektedir (Tanrıverdi, 2016: 58). Ayrıca yoksulluk ya da gelir dağılımındaki eşitsizlik gibi sebeplerle yaşanan huzursuzluk ve stres, savaş, işsizlik, baskıcı toplum kuralları, sosyal güvenlik ya da iş güvenliğinin olmayışı gibi hem ekonomik, hem siyasi hem de sosyal faktörler de oldukça etkili olabilmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turist Sağlığı

Özellikle günümüzde kentleşmenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde, gürültü, trafik, kalabalık, çevre ve hava kirliliği gibi etkenler insanları seyahat etmeye yönlendirebilmekte ve sahip olunan kısacık bir boş zaman bile bir seyahat için değerlendirebilmektedir. Yani turizm, fiziksel olduğu kadar özellikle ruhsal açıdan da insan sağlığı için temel bir ihtiyaç haline almıştır.

Turizm, herhangi bir sağlık sorunu nedeniyle yapılacak faaliyetler arasında yer alsa da turizm nedeniyle yaşanabilecek sağlık sorunları da ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında turizm ve sağlığı ayrılmaz birer bütün olarak değerlendirmek mümkündür (Akdur, 2001: 5). İnsanların günlük hayatta sıklıkla kullandıkları “her şeyin başı sağlık” deyimini de sağlığın insan hayatındaki önemini vurgulamaktadır (Demirci, 2010: 6). Buradan hareketle; toplum sağlığının korunabilmesi için turizmin de sağlıklı olması, turizm faaliyetlerinin de sağlıklı bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Turizm sektörüne olan talep, birçok faktörden etkilenmektedir. Çevre kirliliği, trafik kazaları, turizm hizmetlerinin kalitesizliği (Gül ve Gül, 2018: 143), doğal afetler ya da terör saldırıları gibi insanların sağlık durumunu olumsuz etkileyebilecek her türlü olay, olgu ya da durum turizm sektörüne yönelik talebi de etkileyebilmektedir. İnsanlar, tatilleri boyunca kendilerini güvende hissetmek ve herhangi bir sağlık problemi ile karşılaşmamak isterler (Koyunoğlu, 2003: 2). Bu süreçte güvenlik garantisi vererek, tatillerini sağlıklı bir şekilde geçirmelerini sağlayarak turistleri mutlu edebilmek ve eğlendirmek turizm sektörü için en önemli hususlardan biridir (Page, 2009: 149). Çünkü turistlerin sağlıklı olması yani tatillerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları, turizm açısından bir kalite göstergesidir. Sağlık olmadan turizmi düşünmek mümkün değildir ve turizmin temelinde sağlık yatmaktadır (Koyunoğlu, 2003: 18). Burada da karşımıza turizm sağlığı kavramı çıkmaktadır.

Turizm sağlığı, bir bölgedeki turizm hareketlerinin; o bölgedeki turistlerin, turizm çalışanlarının, fiziksel ve sosyal çevrenin ve toplumun sağlığına yönelik olumsuz etkilerini en az indirmek ya da tamamen ortadan kaldırmaktır (Çalışkan, 2009: 156; Temizkan ve Çiçek, 2015: 18; Özkan, 2019: 51). En önemli döviz kaynaklarından biri olan turizm sektörünün ülkeler açısından önemi oldukça yüksektir. Dolayısıyla ülkelerin sağlıklı turizm faaliyetleri sunmaları ve turist sağlığı konusuna daha

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

fazla önem vermeleri gerekmektedir. Özellikle kitlesel seyahatlerin yaygınlaştığı son yıllarda karşılaşılan sağlık problemleri hem çeşitlenmekte hem de artmaktadır. Bu da ülkelerin bu konudaki sorumluluğunu daha da artırmaktadır (Koyunoğlu, 2003: 3).

Turizm sektörünün doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkide olduğu ve etkilediği diğer sektörleri de düşündüğümüzde, turist sağlığı konusunun yalnızca turizm sektörünü ya da sağlık sektörünü ilgilendirmedini söylemek mümkündür. Turist sağlığı konusu, bir ülkedeki sosyal ve ekonomik tüm sektörlerin sağlık sektörü ile işbirliği neticesinde çözülebilecek, en aza indirilebilecek ya da mümkünse tamamen engellenebilecek bir sorun olarak değerlendirilmelidir (Güler ve Çobanoğlu, 1994: 19-20).

Turist sağlığı; turistlerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı olma halidir (Tanrıverdi, 2016: 117). Daha açık bir ifade ile turist sağlığı, turistlerin tatilleri sürecinde bekledikleri sağlıklı ortamları onlara sağlamak, sağlıklarını korumak ve güvenilir sağlık hizmetlerini sunmaktır (Aksu, 1996: 23-24). Turist sağlığını sağlık turisti ile karıştırmamak gerekir. Sağlık turisti, seyahatlerini tedavi olmak ya da sağlıklı olan durumlarının devamlılığını sağlamak amacıyla gerçekleştirirken (Barca, Akdeve ve Balay, 2013); turist sağlığından söz edebilmek için seyahatin sağlık dışında herhangi bir sebeple yapılması ve bu süreçte karşılaşılan bir sağlık sorunu nedeniyle tedaviye ihtiyaç duyulması gerekmektedir.

Turistler, kendi evlerinden ve ülkelerinden uzaktayken çeşitli kazalar, yaralanmalar, gıda zehirlenmeleri, madde bağımlılığı, şiddet ya da terör gibi tehdit ve tehlikelere karşı savunmasızdırlar (Rodriguez-Garcia, 2001: 94). Tatilleri süresince eğlenmek, dinlenmek ve yeni deneyimler elde etmek amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunurken, sağlıkları açısından tehlike yaratacak fizyolojik, psikolojik, duygusal, kültürel ve çevresel bazı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Yaşanabilecek bu sorunlar turistlerin cinsiyet, yaş, ırk, eğitim seviyesi, kültür ve sosyal statüsü gibi çeşitli kişisel özelliklerine göre farklılaşabilmektedir (Jonas, Mansfeld, Paz ve Potasman, 2011). Page (2009: 155), turistlerin en fazla karşılaştıkları sağlık sorunlarının kayma, düşme, güneş yanıkları, turist ishali, küçük yaralanmalar nedeniyle hastaneye yatışlar, trafik kazaları, sıtma ve diğer tropikal hastalıklar, terörizm, cinayet, adam kaçırmak ve doğal sebeplerle ölüm olarak belirlemiştir. Wilks ve Page (2003), hastane kayıtlarını inceleyerek yaptıkları bir araştırmada turistlerin hastaneye yatış sebeplerinin, daha önceden var olan sağlık sorunlarından, ishal ve yaralanma şikayetlerinden daha fazla kaynaklandığını, aynı zamanda motor kazaları ve scuba diving gibi sporların da hastaneye yatışlara sebep olduğunu tespit etmişlerdir (Demirci, 2010: 27).

Turistlerin karşılaşılabilecekleri sağlık sorunlarını sınıflandırdığımızda destinasyonun coğrafyasından kaynaklı güneşe aşırı maruz kalmak, aklimatizasyon, yer değişikliği, gürültü, besinler, su, travmalar, alerjik reaksiyonlar, stres ve aşırı yorgunluk ile ulaşım araçlarından kaynaklı hareket hastalığı, ritim bozulması, trafik kazaları ve diğer ulaşım araçları ile yaşanan kazalar sayılabilir. En sık karşılaşılan sorunlardan biri gıda kaynaklı sağlık sorunlarıdır. Genellikle gelişmekte olan ülkelerde daha sık görülmektedir ancak gelişmiş ülkelerde de oldukça karşılaşılmaya başlanmıştır (Sani ve Siow, 2014: 210). Kitlesel üretimin artması, sanayileşme, daha uzun ve karmaşık hale gelen gıda zincirleri, fast food tüketimindeki artış ve sokak satıcılarının da artması ile gıda güvenliği sorunu da ortaya çıkmaktadır (Bulduk, 2007: 17).

Ulaşımın kolaylaşması ile birlikte artan seyahatler nedeniyle kolaylıkla ülkelerarası hatta kıtalararası yayılabilen ve son yıllarda daha sık görülmeye başlanan bulaşıcı hastalıklar, seyahat edenler ya da etmeyi planlayanlar üzerinde ciddi derecede kaygı, endişe ve paniğe sebep olmaktadır (Gül, Gül ve Saatçı, 2018: 26). Daha önce yaşanmış SARS, MERS, Kuş Gribi, Domuz Gribi gibi salgın hastalıklar ile 2019 yılı sonu itibarıyla hayatımızda önemli bir yer edinen ancak başladığı zamanlar kadar gündemi meşgul etmese de dünyada halen daha vaka görülmeye devam eden Covid-19 salgını, insan sağlığını hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan ciddi derecede etkilemiştir. Turistler sürekli yaşadıkları ortamdan uzaklaşarak farklı bir ortama girdiklerinde alışkın oldukları

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

koşulları ve standartları bulamayabilmektedirler. Böyle durumlarda turist hastalığı olarak da adlandırılan bulantı, kusma ve ishal şeklinde kendini gösteren (Güler ve Çobanoğlu, 1994: 38) ve en sık yaşanan turist hastalığı olan turist ishali ile karşılaşabilmektedirler (Clift, 2020: 56). Genellikle genç ve tecrübesiz turistlerde görülmekte ancak herkes bu hastalık ile tanışabilmektedir (Powell ve Griffiths, 2002: 29).

Turizm işletmelerinde çalışan personellerin periyodik sağlık kontrollerinden geçirilmesi, işletme içerisinde hekim ve sağlık personeli bulundurulması önemli konulardır. Kullanılan suyun kaynağının güvenilir olması, katı ve sıvı atıkların arıtılması, zeminlerin kaymayan, aşınmaya dayanıklı ve su biriktirmeyecek malzemelerden yapılması, kolay kırılmayan camların kullanılması ve pencerelerde sinekliklerin bulunması işletmenin fiziksel özellikleri arasında dikkat edilmesi gereken noktalardandır. Yiyecek üretimi ve sunumu yapılan alanlarda ise, ürünlerin uygun depolarda saklanması, restoranlarda ve servis alanlarında hijyene ekstra önem verilmesi gibi konulara dikkat edilerek gerekli önlemlerin alınması şarttır (Aksu, 1996: 149-150; Tekbaş, Vaizoğlu, Tabuk ve Güler, 2001: 252-253; Dalgıç, İşcan, Demirci, Mutlu ve Sezgin, 2019: 85-86). Yapılan araştırmalarda, konaklama işletmelerinde yastık, yatak ve uyku setlerinin rahatsızlığı ve havalandırmanın yetersizliğinden dolayı misafirlerin rahat uyuyamadığı (Pallasen, Larsen ve Bjorvatn, 2016), turistlerin cinsiyet, yaş, gelir düzeyler, konaklama tecrübeleri ve otelin yasal statüsüne göre sağlık risk algılarının değiştiği (Gül, Gül ve Saatçı, 2018), otel yataklarında kullanılan dönüşümlü bez ürünlerine yönelik hassasiyet gösterdikleri (Gül ve Gül, 2018) görülmüştür.

Turist Güvenliği

İnsanlar, çok farklı sebeplerle seyahate çıkabilmektedir. Dinlenme, eğlenme, spor, sağlık, inanç, kültürel faaliyetler, merak gibi birçok etken turistlerin seyahat davranışlarını şekillendirebilmektedir. Bu seyahat etme arzusunun ekonomik ve sosyal koşullarla da uyumlu olması gerekmektedir (Seçilmiş ve Ünlüöner, 2009: 72). Ancak tüm şartlar sağlansa dahi seyahat edebilmek için gerekli olan bir faktör daha vardı ki belki de en önemli faktör olarak kabul edebileceğimiz güvenliktir. Güvenlik, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde barınma, uyuma, nefes alma ve yeme-içme gibi insanın en temel fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçlarından sonra ikinci sırada gelmektedir. Güvenlik kavramı güven kelimesinden türemiş ve emniyette olma, herhangi bir tehlikenin olmaması ve kendi kendine yetme anlamına gelmektedir. Güvenlik; barış, düzen, garanti, huzur, eminlik ve güven gibi kavramlarla da eş anlamda kullanılmaktadır (Payam, 2015: 318). Turist güvenliği ise; turistlerin gittikleri bölgede canına, malına ve ırzına yönelik oluşabilecek tehditlerden korunması, kendini huzurlu ve rahat hissetmesi, korkmasına ya da tedirgin olmasına sebep olabilecek herhangi bir durumun olmaması ve herhangi bir sağlık sorunu yaşamadan kendi ülkesine dönebilmesinin sağlanmasıdır (Koyunoğlu, 2003: 5).

Dünya üzerinde yaşanan savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar, terör saldırıları, siyasi sebepler, iç çatışmalar ya da ekonomik sorunlar tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de krizlere sebep olabilmektedir (Köşker, 2017: 216; Köse ve Ayhün, 2020: 12-15; Bayram, Arıcı ve Bayram, 2021: 27). Hatta turizm, bu tür krizlerden ilk önce ve en fazla etkilenen sektör olarak da kabul edilmektedir. Örneğin, Türkiye'nin en önemli turizm pazarlarının başında gelen Rusya ile 2015 yılında yaşanan uçak krizi, turizm talebinde önemli ölçüde bir düşüşe neden olmuştur (Köşker, 2017: 2017).

Turizmde güvenlik sorunları, 1950'lerden itibaren özellikle turizmin kitlesel hale dönüşmesi ile birlikte daha da ön plana çıkmıştır. Teknolojinin gelişmesi, ulaşımın kolaylaşması, bilginin kolay edilebilirliği gibi faktörler daha fazla insanı seyahat etmeye yöneltmektedir. Turizme katılan insan sayısının artması ve ülkeler hatta kıtalararası seyahatlerin artması da turizmi küresel hale getirmiştir. Bunun sonucu olarak da turizmde güvenlik konusu daha önemli hale gelmiştir (Kovari ve Zimanyi, 2011: 59; Ayob ve Masron, 2014: 2; Lisowska, 2017: 31). Turistlerin güvenliğe yönelik algıları, seyahat planlarında ve herhangi bir turizm faaliyetine katılma konusunda oldukça etkili olmaktadır

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

(Şengül, Bayhan, Genç ve Torun, 2018: 261). Turistler, seyahat planlarını yaptıkları bölge ile ilgili canlarına, mallarına ve sağlıklarına yönelik herhangi bir tehdit ya da tehlike hissedersen planlarını değiştirebilmekte hatta tamamen vazgeçebilmektedirler. Kısacası, turistlerin güvenlik ile ilgili herhangi bir endişe duyması, seyahat davranışlarını, destinasyon seçimlerini ve memnuniyetlerini etkileyecektir (Breda ve Costa, 2006: 188; Ghaderi, Saboori ve Khoshkam, 2017: 552). Bir bölge, turistik açıdan ne kadar çekici olursa olsun o bölgeye seyahat eden turistlere kendilerini güvende hissettiremezse ve bunu garanti edemezse sahip olduğu çekiciliklerin bir anlamı olmayacaktır (Poku ve Boakye, 2019: 1).

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika’da yaşanan terör saldırısından sonra daha da önemli hale gelen güvenlik unsuru (Popescu, 2011: 322) farklı alanlarda ve çeşitlerde ihlal edilebilmektedir. Hırsızlık, soygun, tecavüz, cinayet, adam kaçırma ya da yaralama gibi suç teşkil edecek olaylar; yurt içinde ya da yurt dışında yaşanan terör olayları; iç savaş ya da sınır ötesi savaşlar; isyan, darbe, ayaklanma ya da diğer şiddet olayları nedeniyle yaşanan sivil/siyasi huzursuzluk (Pizam ve Mansfeld, 2006; Tarlow, 2014); gıda güvenliği, doğal afetler ve çeşitli sağlık sorunları (Breda ve Costa, 2006: 187; Hsu, Lin ve Lee, 2016: 563) güvenliği ihlal eden ve yalnızca turistleri değil toplumu da tedirgin eden olaylardır.

Turistlerin güvenliğini sağlamak için ne kadar tedbir alınırsa alınsın, yine de ortaya çıkabilecek birçok tehdit ve risk karşısında turistler mağdur olabilmektedir (Aras, 2017: 594). Turistlerin güvenliğini tehlikeye düşürecek olaylar ve durumlar arasında terör saldırıları, cinayet, hırsızlık gibi önlem alınabilir veya engellenebilir tehditler olduğu kadar doğal afetler gibi kontrol dışı ortaya çıkan ya da bizzat turistin dikkatsizliğinden ve tedbirsizliğinden kaynaklanan düşme, burkulma, boğulma ya da trafik kazası gibi olaylar da yer almaktadır. Bu nedenle turistlerin karşılaşabilecekleri riskler turizmin ayrılmaz birer parçasıdır (Kekovic ve Markovic, 2009: 302) ve bunu tamamen sıfıra indirmek imkansızdır. Burada önemli olan bu riskleri en aza indirebilmektir. Aktaş Polat ve Polat (2014), Türkiye’ye gelen turistlerin en sık karşılaştıkları güvenlik sorunlarının hırsızlık, gasp, kapkaç, darp ve sözlü taciz olduğunu belirtmişlerdir. 2015 yılında Rusya ile yaşanan siyasi kriz nedeniyle turizm sektöründe ilk dört ay içerisinde 76 milyon dolardan fazla kayıp yaşanmış ve Rus turist pazarı %53 oranında küçülmüştür (Yenişehirlioğlu, Salha ve Şahin, 2016). Turistlerin İstanbul’daki güvenlik algılamalarının araştırıldığı bir çalışmanın sonuçlarına göre, turistler İstanbul’da yaya olarak dolaşmak ve otellerde konaklamak konusunda kendilerini güvende hissederken; toplu taşıma araçlarında seyahat etmeyi, eğlence mekanlarına gitmeyi terör olayları ve hastalanma riski açısından güvensiz bulmaktadırlar (Seçilmiş ve Ünlüönen, 2009).

Turistler, havaalanları ve sınır kapılarında valizlerinin kaybolması, hırsızlık, terör saldırıları ya da aşırı yığılmalar gibi sorunlarla karşılaşabilmektedirler (Koyunoğlu, 2003: 6). Bazı ülkelerin koymuş oldukları vize şartları ve uzun süren prosedürler nedeniyle turistlerin tatmini, memnuniyet düzeyi ve aynı zamanda o ülkeler ile ilgili güvenlik algıları olumsuz etkilenmektedir (Seçilmiş ve Ünlüönen, 2009: 69). Ulaşımında, özellikle karayolu araçları ile seyahat ederken karayollarının elverişsizliğinden, trafik yoğunluğundan, lastiklerin durumundan, motorun bakımsızlığından, aracı kullanan şoförün yorgunluğu ya da uykusuzluğundan, özellikle otobüslerde yangın riskinden ve yolcu hastalığından dolayı bir takım güvenlik sorunları ile karşılaşabilmektedir. Bunlar haricinde yolcular arasında çıkan kavgalar, araçlarda hırsızlık, park halindeyken yaşanan sorunlar ve terör eylemlerine maruz kalmak da yaşanabilecek diğer güvenlik sorunları arasında sayılabilmektedir (Tarlow, 2014: 191). Turistler konaklama işletmelerinde hırsızlık, terör, gasp, yangın ya da saldırı gibi çeşitli güvenlik sorunları ile karşılaşabilmektedirler. Aynı zamanda rezervasyon aşamasında da sahte acentalar tarafından dolandırıcılık, kandırılma, aldatılma ya da soyulma gibi durumlara da düşürülebilmektedirler (Koyunoğlu, 2003).

Bunlar dışında turistler sokakta kendilerini; kapkaç, hırsızlık, terör saldırıları, bombalama, mala ya da cana kastetmek, patlamalar, gürültü kirliliği, orman yangınları gibi endişe verici ve

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

güvenliklerini tehlikeye sokacak durumların içerisinde bulabilmektedirler (Koyunoğlu, 2003: 6). Ören yerleri, tarihi yapılar, mağaralar ya da yer altı şehirlerinde çökme, düşme, yıkılma, kayma gibi durumlarda tehlikeye düşebilmektedirler. Aynı şekilde sportif faaliyetlerde de çeşitli kazalar ve can kayıpları yaşanabilmektedir (Koyunoğlu, 2003: 7; Seçilmiş, 2005).

METODOLOJİ

Turizm bölümlerinde eğitim veren turizm akademisyenlerinin bir turist olarak, turist sağlığı ve turist güvenliği konularındaki görüşlerinin ve düşüncelerinin araştırılmasının amaçlandığı bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (görüngübilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma deseni; bireylerin kendilerini ve çevrelerindeki dünyayı nasıl gördükleri ve yorumladıklarını anlamak üzerine odaklanmaktadır (Robson, 2017: 177). Çalışmada, turizm akademisyenlerinin tatil planı yaparken ve tatil bölgesi seçerken hangi konulara daha çok dikkat ettikleri, tatilleri esnasında sağlık, hijyen ve güvenlik ile ilgili düşünceleri ve aldıkları önlemler, konaklama tesisi seçimleri, ulaşım aracı ile yiyecek içecek işletmeleri tercihleri ve bu konularda çıkabilecek sorunlara yönelik alınabilecek önlemler ile ilgili görüş ve düşünceleri derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; araştırmanın amacı doğrultusunda amaçlı bir şekilde evrenden bir ya da birkaç alt kesimin örnek olarak alınması temeline dayanmaktadır (Saldamlı, 2016: 60). Maksimum çeşitlilik örnekleme ise, evreni maksimum düzeyde temsil etmesi için farklı katmanlardan amaca uygun şekilde örneklem alınması esasına dayanmaktadır (Sığı, 2023).

Araştırmada verilerin toplanmasında nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme (mülakat) tekniğinden yararlanılmış ve araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme (mülakat) tekniği, “belirli bir deneyim veya konu ile ilgili bilgili birisiyle, genellikle önceden hazırlanmış sorular içeren herhangi bir tür konuşma yapılması ve bunun bütünlüğü içinde kaydedilmesini ifade eder” (Sayım, 2019: 79). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı ve yanıtlayan kişilerin bazı soruları kısmen düzeltme ve yeniden düzenleme imkanı vardır (Sönmez ve Alacapınar, 2018: 185). Görüşme formu hazırlanmadan önce; konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, çalışmanın amacı doğrultusunda sorulabilecek sorulardan bir soru havuzu oluşturulmuş ve daha sonra araştırmacılar tarafından görüşme formunda yer alması gerekli görülen sorular belirlenmiştir. “Ne sıklıkla tatile gidiyorsunuz?”, “Tatil planı yaparken sizin için en önemli konu/konular nelerdir?”, “Konaklama tesisi seçiminde sağlığınız ve güvenliğiniz ile ilgili dikkat ettiğiniz hususlar var mı? Varsa nelerdir?” ve “Tatiliniz boyunca hangi tür yiyecek içecek işletmelerini tercih edersiniz? Neden?” gibi sorular görüşme formunda yer alan sorulardan bazılarıdır. Aynı zamanda cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sayısı gibi demografik sorular da yer almaktadır. Demografik soruların amacı, araştırma konusu ile ilgili görüşlerin demografik değişkenlere göre farklılaşabileceği düşüncesidir.

Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik araştırmalarda örneklem büyüklüğü tipik olarak 6 ila 10 arasında katılımcı içermekte ancak bu sayı artırılabilir (Teddlie ve Tashakkori, 2015: 220). Veriler, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin farklı turizm bölümlerinde görev yapmakta olan 11 turizm akademisyeninden 27 Şubat 2023 ile 3 Mart 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde lisans düzeyinde Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Turizm İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümleri ile ön lisans düzeyinde Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri ile Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümlerinde turizm eğitimi verilmektedir. Katılımcılar belirlenirken her bir bölümden en az 1 öğretim elemanı seçilmiştir. Bunun amacı ise, farklı bakış açıları ile bulguları zenginleştirmektir. Katılımcılara verilen kodlar da bölümleri ile ilgili kısaltmalardan oluşturulmuştur. Katılımcıların eğitim vermiş oldukları bölümler ile belirlenen kodlar ve demografik bilgileri Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Hane içi Gelir Düzeyi	Eğitim Verdiği Bölüm
STE1	Kadın	59	Bekar	-	Düşük	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri
OLH1	Erkek	42	Evli	1	Orta	Otel, Lokanta Ve İkram Hizmetleri
STE2	Kadın	35	Evli	2	Orta	Seyahat, Turizm Ve Eğlence Hizmetleri
GMS1	Kadın	55	Evli	1	Orta	Gastronomi ve Mutfak Sanatları
TUR1	Kadın	38	Evli	-	Yüksek	Turizm İşletmeciliği
STR1	Erkek	51	Evli	2	Orta	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
TUR2	Erkek	48	Evli	2	Orta	Turizm İşletmeciliği
STE3	Kadın	39	Bekar	-	Orta	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri
GMS2	Kadın	45	Bekar	1	Düşük	Gastronomi ve Mutfak Sanatları
STE4	Kadın	41	Evli	1	Orta	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri
STR2	Erkek	37	Evli	2	Orta	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği

9 katılımcı ile yüz yüze, 2 katılımcı ile coğrafi uzaklıklar nedeniyle dijital ortamda görüntülü görüşme yapılmıştır. Görüşmeler her bir katılımcı ile ayrı ayrı ve farklı ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapmak için seçilen katılımcılardan görüşme öncesinde randevu alınmıştır. Görüşmeler 8 dakika ile 31 dakika arasında sürmüş ve ortalama görüşme süresi ise 19 dakika olarak hesaplanmıştır. Veri kaybının önlenmesi ve daha sağlıklı analiz edilebilmesi için görüşmeye başlamadan önce katılımcılardan ses kaydı için izin istenmiş ve katılımcıların tamamı izin vermiştir.

Bu çalışmada kullanılan görüşme formu, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu tarafından etik kural ve ilkelere uygun bulunmuştur (Kurul Karar Tarihi ve Sayısı: 24/02/2023 – 2023/01)

Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde veriler olduğu gibi gösterilir ve betimlenir. Araştırmacılar, önceden belirledikleri temalara göre elde edilen verileri özetler ve yorumlayarak sunar. Gerekli yerlerde katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılama yaparlar (Sığırı, 2023). Bu çalışmada kullanılan temalar, yapılan literatür taraması sonrasında mevcut çalışmalar irdelenerek oluşturulmuştur. Veriler analiz edildikten sonra bulgular ve sonuçlar verilen yanıtların doğruluğunu ispatlamak amacıyla katılımcılardan bazılarına gönderilmiş ve teyit alınmıştır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan temalar, “Tatil planı”, “Tatil bölgesi”, “Tatilde sağlık ve hijyen”, “Tatilde güvenlik”, “Konaklama tesisi”, “Ulaşım aracı”, “Yiyecek içecek işletmesi”, “Yaşanan sorunlar”, “Sağlık ile ilgili öneriler” ve “Güvenlik ile ilgili öneriler” olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde turizm akademisyenlerinin turist sağlığı ve turist güvenliği ile ilgili görüşleri önceden oluşturulan temalar altında çözümlenmiş ve bulgular aşağıdaki başlıklar altında derlenmiştir.

Tatil Planı Yaparken Önemli Olan Konular

Görüşmede katılımcılara öncelikle ne sıklıkla tatile gittikleri ve tatil planı yaparken önem verdikleri konuların neler olduğu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu yılda bir ya da iki kez tatile gittiklerini belirtirken, 3 katılımcı yılda dört ve daha fazla kez tatile gittiğini belirtmiştir. Bir katılımcı ise son yıllarda ekonomik koşullar nedeniyle hiç tatile gidemediğini belirtmiştir. GMS2'nin konu ile

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

İlgili ifadesi ise şöyledir: *“Son yıllarda hiçbir sıklıkla gidemiyorum. Özellikle Covid-19’dan sonra ekonomik bunalım nedeniyle hiçbir tatil deneyimim olmadı. Ama Covid-19 öncesinde, yaklaşık 6-7 sene önce mevcut maaşımla düzenli olarak tatil deneyiminde bulunabiliyordum.”*

Katılımcılar genellikle yıllık izin dönemlerinde ve çocuklarının tatil dönemlerinde tatil planlarını yaptıklarını ve yaz döneminde deniz, kum, güneş tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu konudaki ifadeler şu şekildedir:

“Çocuklar okuduğu için daha çok çocukların tatillerine denk gelen dönemlerde, kış ve yaz tatillerinde planlıyoruz. Çocukların tatil dönemi en önemli şey bizim için.” (STR1)

“Eşim de öğretmen olduğundan dolayı 1 Temmuz’da izni başlıyor, 31 Ağustos’a kadar yıllık izni var. O yüzden onun dönemine denk getirmeye çalışıyorum.” (OLH1)

Bununla birlikte tatil planını farklı dönemlerde yapan ve farklı turizm türünü tercih eden TUR1’in ifadesi şöyledir: *“Kültür turlarını tercih ediyorum genellikle. Yazın seyahat etmeyi ben o kadar fazla sevmiyorum.”* STE3’ün ise bu konudaki görüşü şöyledir: *“Bahar aylarında seyahat ediyorum. Bahar aylarında gitmemin ana sebeplerinden bir tanesi sakin oluşu ve fiyat ile ilgili olan algım. Daha uygun olacağını düşünüyorum.”*

Aynı zamanda katılımcıların tamamı tatil planlarını bireysel olarak yaptıklarını da ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı katılımcılar belirli bölgelere seyahat acentasından aldıkları paket turlar ile de gitmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çanakkale’de yaşadığımız için çok Balkan turu var ve çok uygun fiyatlı oluyorlar. Bunlar da beni cezbediyor ve zaman zaman da katılıyorum o turlara.” (GMS1)

“Mesela Karadeniz’i tursuz gezemezsiniz. Bu tarz şeylerde ihtiyacım olduğunda tabii ki seyahat acentası kullanıyorum. Ama bireysel plan yapmaya daha fazla yatkınım.” (TUR1)

Katılımcılar arasında, tatil planı yaparken bütçelerinin önemli olduğunu, çocuklarla ilgili aktivitelerin ön planda olduğunu, yüksek sezonu tercih etmediklerini ve denize girilebilecek bir mevsim olmasına dikkat ettiklerini de ifade edenler olmuştur. Buna yönelik bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

“...ekonomik olması, çok kalabalık alanların olmaması, bütçem ve tabii ki izin dönemimin olması.” (STE1)

“Ama bu arada diyelim ki İtalya’nın Sicilya bölgesine ucuz uçak bileti buldum. O zaman oraya gitmeyi de tercih edebiliyorum mesela...” (GMS1)

“Çocuklarla gezebileceğimiz, aktivite, rekreasyon ya da animasyon faaliyetlerine katılabileceğimiz etkinlikler olması gerekiyor.” (TUR2)

“Özellikle denize girilebilecek bir mevsimde tatil yapmayı tercih ediyoruz.” (STR2)

Katılımcılar bireysel plan yapmakla birlikte genellikle tatil planlarını internetten ve sosyal medyadan araştırarak yaptıklarını da ifade etmişlerdir. STE1, bununla ilgili *“Genellikle yol beni nereye götürürse şeklinde oluyor. Gittiğim bölgeyi de internetten araştırıyorum.”* demiştir. STE3’ün görüşü ise, *“Plan yaparken sosyal medyadan faydalanıyorum. Birçok gezi bloggerleri takip ediyorum ve o bölge ile ilgili gelen bilgileri topluyorum.”* şeklinde olmuştur.

Tatil Bölgesi Seçerken Göz Önünde Bulundurulmalar

Katılımcıların çoğu tatil bölgesi seçiminde özellikle daha önce hiç görmedikleri bir yer olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. 6 katılımcı tatilleri için yurt içini ve Ege Bölgesini tercih ederken, bazı katılımcılar uzun tatilleri için yurtdışını tercih etmektedir. Genellikle tercihlerde bölgenin yakınlığı ön planda olmakla birlikte OLH1’in *“O bölgedeki denizin temizliği de çok önemli, bölgeleri denizin temizliğine göre de tercih ediyoruz.”* şeklinde ifade ettiği gibi denizin temizliği; STE2’nin *“...belli bir bölgede kurulmuş bir tesis ve her şey dahil olması ve dediğim gibi animasyon, aquapark, kids club gibi eğlence faaliyetlerinin olduğu yerleri tercih ediyoruz.”* ifade ettiği gibi her şey dahil tesislerin bulunması ve STE3’ün *“Bölgeye karar verirken gastronomik lezzetler, ilgimi çeken tarihi*

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

ve kültürel doku, güvenlik ve konfor, ulaşılabilirlik önemli.” ifadesinde olduğu gibi diğer unsurlar da göz önünde bulundurulmaktadır.

Katılımcılardan bazıları diğerlerinin aksine bildikleri ve tanıdık olan bölgeleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Buna yönelik ifadeleri ise şöyle olmuştur:

“Bildiğimiz destinasyonlara gitmeyi tercih ediyoruz... ..Ege Bölgesi’ne daha fazla gidiyoruz... Zaten memleketlerimiz de orada olduğu için tatil ile birlikte bir akraba ziyareti, tatilden sonra bir bayram ziyareti gibi şeyler açısından daha iyi oluyor.” (STE2)

“Özellikle bölgeyi daha önce bilip bilmemek bizim için önemli. Özellikle bildiğimiz yerlere seyahat etmek istiyoruz. Farklı tesislerde konaklıyoruz ama bildiğimiz bir destinasyona yönelik seyahat ediyoruz.” (STE4)

Sakin yerlerin tercih edildiği, bölgenin güvenli oluşuna dikkat edildiği, aşırı sıcak olmayan yerlere gidildiği, deniz kenarı olmasına özen gösterildiği ve bölge ile ilgili internetten bilgi toplandığı da diğer görüşler arasında yer almaktadır. Aynı zamanda katılımcıların bir kısmı bölge ile ilgili haberlerde veya medyada gördükleri güvenlik ile ilgili haberlerin onları etkilemediğini ve buna dikkat etmediklerini söylerken; bir kısmı ise terör gibi değil ama bölgede hırsızlık, gasp, kapkaç gibi olayların çok sık yaşanmasının kararını etkileyeceğini belirtmiştir. OLH1 bu konu ile ilgili görüşünü *“Örneğin bir terör saldırısı acı bir durum evet, ama bunun sık tekrarlanmayacağını bildiğimiz için bu tercihimizi etkilemez. Ama o bölgenin güvensiz olması, hırsızlık olaylarının çok olması ya da kapkaç, gasp gibi olayların çok olması bu tercihimizi kesinlikle etkiliyor.”* şeklinde belirtmiştir.

Tatilde Sağlık ve Hijyenin Önemi

Katılımcılara tatil planı yaparken sağlıklarını ne kadar ön planda tuttıkları ile ilgili sorulan soruya benzer yanıtlar vermişlerdir. Katılımcılardan bazıları tatilleri esnasında kolaylıkla ulaşabilecekleri sağlık kurum ve kuruluşlarının varlığına dikkat ettiklerini ve gitmeden önce araştırdıklarını belirtmiştir. İki katılımcı bunun sebebi olarak kronik rahatsızlıklarının varlığını göstermiştir. STE1 bunu *“Daha önce sağlığımı ön planda hiç tutmazdım. Şimdilerde ön planda, özel sağlık sorunlarından dolayı dikkat ediyorum. Çünkü kronik rahatsızlığım var.”* şeklinde ifade etmiştir. Çocuk sahibi olan katılımcıların neredeyse tamamı sağlık konusuna verdikleri önemin çocuklarından kaynaklandığını yani çocuklarının sağlığının daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. OLH1, *“Sağlık konusunda en önemli şey çocuk.”*; TUR2, *“Birincisi çocuklarla gideceğimiz için tabii ki sağlık ve güvenlik ön planda bizim için.”* ve STE4 ise *“Bölgede sağlık kurum ve kuruluşlarının olup olmaması tercihimizi etkiler tabii ki. Bir de çocuk olunca...”* demiştir.

Tatil boyunca hijyene ve temizliğe en fazla özen gösterilen ve dikkat edilen alanlar olarak neredeyse tüm katılımcılar tarafından çarşaf, tuvaletler, banyo ve yeme içme alanları belirtilmiştir. İki katılımcı ayrıca odalarda zemin temizliğine önem verdiğini, bir katılımcı açıcıların ve garsonların kıyafetlerine dikkat ettiğini, iki katılımcı odalarda sigara içilmemesine ve bunlardan biri aynı zamanda evcil hayvan kabul edilmemesine de dikkat ettiğini ifade etmiştir. Buna yönelik farklı görüşlere örnek olarak şunlar verilebilir;

“Havuzlar, spalar, hamamlar, suyla iştigal eden her yerde dikkat ederim. Zaten Covid-19 öncesinde de mantar ve benzeri enfeksiyonlar dolayısıyla buna çok dikkat ederdim.” (GMS2)

“Örneğin Didim’de denize girmeyi tercih etmem. Çünkü denizi inanılmaz kirli geliyor. Marmaris merkezden Marmaris İçmeler’de denize girmeyi tercih ederim. Genellikle oda temizliği ve deniz temizliğine göre tercih ediyorum.” (OLH1)

Katılımcıların birçoğu tatile giderken sağlık ve hijyen ile ilgili bazı tedbirler aldıklarını söylemişlerdir. Bu tedbirler genellikle yanlarına aldıkları ağrı kesici, ateş düşürücü, alerjik ilaçlar, ateş ölçer, vitamin, takviyeler ve hijyen malzemeleri şeklinde olmaktadır. Seyahat sağlık sigortası yaptırdığını belirten iki katılımcı görülmüştür. Hijyen konusunda takıntılı davrandığını da söyleyen bir katılımcı aldığı tedbirlere yönelik şu ifadeleri kullanmıştır:

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

“Özellikle gittiğim yerlerdeki klozetleri dezenfekte etmek için klor içeren çamaşır suyu tabletleri taşıyorum yanımda. O tableti bir bardak suya koyduğunuzda elinizde hazır çamaşır suyu oluyor. Alkol içeren şeyleri taşıyorum. Bunlar benim için önemlidir.” (GMS2)

Hijyenik olmayan yerlerde de yemek yiyebildiğini belirten bir katılımcı bunu, “Türkiye’de ya da yurt dışında da sokak yemeklerini de yiyorum, çok hijyenin olmadığı yerlerde de yiyebiliyorum.” (GMS1) şeklinde ifade etmiştir. Bir katılımcı ise “Seyahat sağlık sigortası yaptırıyorum. O kadar. Onun haricinde böyle bir kaygım olmadı, hiç kaygılanmadım.” (STR1) olarak düşüncesini belirtmiştir.

Bir katılımcı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından pandemi döneminde uygulamaya konulan Güvenli Turizm Sertifikası Programı kapsamında otellerin almış oldukları bu sertifikanın yeterli olduğunu düşünürken; olumsuz görüşlere sahip olan TUR2, “Güvenli Turizm Sertifikasını ben çok aramıyorum. Çünkü otellerin belli bir standartta olduğunu düşünüyorum. Onun sadece usulen alınan bir belge olduğunu düşünüyorum.” derken; STR2, “Mesela pandemi döneminde çıkartılan Güvenli Turizm Sertifikası programı bence çok saçma bir uygulamaydı. Biz o yaz Kuşadası’nda Aqua Fantasy diye bir otele tatile gitmiştik mesela. Otel 4 bloktan oluşuyordu, odaları kapatmışlar evet doğru bir uygulama olmuş, ama hepimizi tek bloğa toplamışlar. Yani metrekarede yine aynı kişiyle havuzu ya da yemek yenecek yeri paylaştım.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Tatilde Güvenliğin Önemi

Katılımcılar tatilleri esnasında özellikle konakladıkları tesiste güvenlik kameraları ve güvenlik personelleri ile ilgili düşüncelerini belirtmişlerdir. Dört katılımcı güvenlik kameraları görmeyen kendisini rahatlatmıştı ifade ederken üç katılımcı ise kameralara dikkat etmediğini ya da kendisini rahatlatmadığını belirtmiştir. Altı katılımcı tesiste güvenlik personeline dikkat etmediğini veya etrafında güvenlik personeli görmeyen onu rahatlatmayacağını belirtirken, bunlardan ikisi güvenlik personeli görmeyen kendisini rahatsız edeceğini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Güvenlik açısından tesiste güvenlik personelini görmem güvende hissettirmez...” (STE2)

“Tesiste bulunan kameralar tabii insana bir güven veriyor ama etrafta güvenlik personelinin olması beni rahatsız ediyor aslında. Çünkü güvensiz bir ortam varmış gibi bir hissiyat uyandırıyor bende.” (STR2)

Bir katılımcı bu konuyla ilgili şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Bir profesyonel olarak bakarsak bunlar sadece göstermelik şeyler. Hatta benim her noktada görüntümün çekiliyor olması kişisel güvenliğimi de ihlal ettiğini düşünüyorum. Kaldı ki silah taşıma yetkisi ve müdahale yetkisi olmayan güvenlik görevlilerinin bir yaptırımı olmayacağını da düşünürsek, aslında kolluk görevlilerinden çok, görsel bir rahatlama yaratıyorlar. Bunlar açıkçası beni rahatlatmaz.” (GMS2)

Katılımcılar tatillerinde güvenliğin önemli olduğunu, güvensiz bir destinasyon seçmeyeceklerini, bölge ile ilgili çıkan olumsuz haberlerin tercihlerini etkileyeceklerini ve bölgeyi seçerken özellikle güvenliğe dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte iki katılımcı güvenlikle ilgili bir kaygısının olmadığını ve gördükleri olumsuz haberlerden etkilenmeyeceklerini söylemişlerdir. Buna yönelik görüşlere örnek olarak;

“Güvenlikle ilgili hiçbir kaygım yok. İnternette bakıyoruz. Zaten yorumlara baktığımızda birçok şey belli oluyor, yorumlar üzerinden takip ediyorum ve karar veriyorum.” (STR1)

“Ama güvenlik ile ilgili herhangi bir önlem almıyorum. Herhangi bir sorunla karşılaşırsam ne yapmam gerektiğini biliyorum.” (STE1)

Bazı katılımcılar güvenlik konusunda bazı önlemler aldıklarını da belirtmişlerdir. Alınan bu önlemler; aile pansiyonlarını tercih etmek, kartla alışveriş yapmak, çok fazla nakit para taşımamak, plaja tek bir telefonla inmek, kapı kilitlerini kontrol etmek, sırt çantasını ön tarafa takmak, gece araç kullanmamak, Avrupa’da evsizlerin olduğu bölgeleri seçmemek ve konsoloslukların numaralarını almak gibi sıralanabilmektedir. Bu konu ile ilgili bazı görüşler şu şekildedir:

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

“Herhangi bir durumda 112’yi aradığımız zaman birine ulaşabileceğimiz düşüncesiyle de rahat hareket ediyor olabiliriz.” (STE4)

“Müşteri profili genellikle ailelerden oluşmuyorsa oranın daha güvensiz, aile ortamına yatkın olmadığını düşünüyorum. Daha sonra kapıların kilitli olması, personelin bu konuda hassas davranması güvenlik açısından benim için önemli.” (OLH1)

Herhangi bir güvenlik sorunu karşısında yapılabilecekler için görüşler şu şekilde olmuştur:

“Ben genelde bir otelin içindeysem önce resepsiyona sorarım ama net cevap alamıyorsan büyük ihtimal 112’yi ararım, polisten yardım istemek için.” (TUR2)

“O ülkelerin kolluk kuvvetlerinden ziyade özellikle yurt dışı seyahatlerinde benim ülkem dış işlerinin nasıl etkili çalışıp çalışmadığı ve de büyükelçiliklerine ya da konsolosluklarına ne kadar kısa sürede ulaşım sağlayabileceğim benim için önemlidir. O ülkenin güvenlik birimleri önemli değil, çünkü ben o ülkenin vatandaşı değilim.” (GMS2)

Konaklama Tesisi Seçimi

Katılımcılardan beşi konaklama tesisi tercihlerini özellikle butik otel, apart ya da aile pansiyonları gibi küçük ve basit işletmelerden yana kullandıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte bir katılımcı resort otelleri tercih ettiğini, bir katılımcı ise seçim yaparken çocuklar nedeniyle tesiste aquapark, kids club ve animasyon aktivitelerinin önemli olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda iki katılımcı çocuklar olmadan tatile gittiklerinde daha küçük tesisleri tercih ettiklerini de söylemişlerdir. STE4 bununla ilgili *“Bu sene ilk defa büyük bir tesiste konaklayacağız, onda da çocuğumuz belirleyici oldu. ...Yoksa eşimle beraber gittiğimizde daha basit konaklama ünitelerini tercih ediyoruz.”* derken; STR2 ise *“Ama onun dışında eğer çocukları bir yere bırakıp da tatile gideceksek o zaman konaklama türü fark etmiyor aslında. Mümkün olduğunca konaklamaya az para ödemeye çalışıyoruz.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Çocuklu katılımcıların birçoğu rahatlık ve öğün sıkıntısı yaratmaması nedeniyle her şey dahil konaklamayı tercih ederken, bireysel seyahat eden katılımcıların tamamı oda kahvaltılı konaklamayı tercih etmektedir. Tesisin konumu ile ilgili farklı görüşler de şöyle olmuştur:

“Ulaşımın kolay olduğu, daha merkezi olan yerlerde ve görmek istediğimiz yerlere kolaylıkla ulaşabileceğimiz türden yerleri seçiyoruz.” (GMS1)

“Genellikle ben bu otellerin benim ulaşabildiğim noktalarda sağlık kuruluşlarına yakın olup olmadığına bakarım.” (GMS2)

“...arabayla ulaşımın kolay olduğu, park probleminin olmadığı yerleri tercih ediyoruz. Örneğin havalimanına ya da hastanelere yakın olması lazım.” (STE4)

Tesisle ilgili bilgi toplarken genellikle internetten araştırma yapıldığı, arkadaşlar ve tanıdıklar gibi daha önce konaklamış olan kişilere danışıldığı ve tavsiye sitelerindeki yorumlara bakıldığına yönelik görüşler de bildirilmiştir. Bir katılımcı bunlarla birlikte büyük tesisleri tercih ederken Güvenli Turizm Sertifikasına baktığını da ifade etmiştir. Katılımcıların çoğu tatil planlarını ve tesis seçimlerini kendileri yaparken, biri konaklama tesisi konusunda seyahat acentalarına danıştığını belirtmiştir. Bunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Ulaşım kısmında genelde bireysel hareket ediyoruz ama elbette oteller konusunda mümkün olduğunca biz de acentalara danışıyoruz.” (TUR2)

Ulaşım Aracı Tercihi

Sekiz katılımcı tatillerinde kendi şahsi araçları ile seyahat etmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun sebeplerinin ise çoğunlukla; istenen yerde ve zamanda durabilmek, daha rahat hareket edebilmek, özgürlük tanınması ve konfor olduğu görülmüştür. Gidilecek mesafe uzak olsa da kendi aracı ile seyahat etmeyi tercih eden olduğu gibi mesafe artarsa diğer ulaşım araçlarını tercih edeceğini belirten katılımcılar da mevcuttur. Aynı zamanda farklı görüşlere sahip olan katılımcıların ifadelerine örnek olarak şunlar verilebilir:

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

“Kendi aracım ile seyahat etmiyorum, diğer ulaşım araçlarını kullanıyorum genellikle. Çünkü çok yakın yerler değil gittiğim yerler.” (GMS1)

“Ama şu anda ekonomik koşullarla açıkçası en kolay charter yapabilecek, en ucuz mal olacak ulaşım araçlarını seçmek zorundayız. Öyle bir lüksümüz yok. Kaldı ki araçla ilgili aracın bozulması gibi ya da özel bazı belgelerin istenmesi gibi çeşitli zorluklar da yaşıyor bu gibi yerlerde. Aracın konforu diye bir şey yok.” (GMS2)

Yiyecek İçecek İşletmeleri Tercihleri

Konaklama tesisi tercihleri sorulduğunda alınan yanıtlar çoğunlukla oda kahvaltısı şeklinde olmuştur. Bununla birlikte kahvaltıda haricindeki öğünler için yiyecek içecek işletmeleri tercihlerinde önemli olan hususlar da sorulmuştur. Alınan yanıtlar incelendiğinde katılımcıların çoğu gittikleri bölgede mutlaka yöresel yiyecekleri denemek istediklerini belirtmişlerdir. Bunu ifade eden katılımcıların sayısı dokuzdur.

Restoran tercihlerini yaparken; küçük ve yerel işletmeler olmasına, bütçeye uygun olmasına, uzun saatler vakit geçirilebilecek yerler olmasına, bilindik restoranlar olmasına, iyi yorumu olan yerler olmasına ve daha önce gidip denemiş olmaya dikkat eden katılımcılar mevcuttur. Bunun yanı sıra farklı görüşlere sahip olan katılımcılar da vardır ve düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Daha çok görüntü itibarıyla elbette seçkin bir görüntü sergileyen yerleri tercih ediyorum. Temiz ve içeride oturan insanların elbette ki sosyal yapıları ve görünüşleri de benim için çok önemli. Çünkü ben tatilde yılda bir kez çıkıyorum ve o noktada asla bir şeyden kısmam. En iyi ve en gösterişli yerlerde yemek yemeyi tercih ederim.” (GMS2)

“Yöresel yemekleri deneyimlemek isterim. Sadece domuz eti olmasın, benim temel kaygım o. Haram unsuruna dikkat ediyorum.” (STR1)

İki katılımcı özellikle deniz ürünleri yemeyi tercih ettiğini belirtirken, bir katılımcı ise balık restoranlarını tercih etmediğini ifade etmiştir. Buna yönelik görüşler şöyledir:

“İlk gün balık yemeye gidiyoruz. Her zaman yiyemeyeceğimiz örneğin ahtapot, karides, kalamar, havyar gibi ürünleri yemek istiyoruz.” (STE4)

“Genellikle bu bölge deniz ürünleri ile ağırlıklı olduğu için, deniz ürünlerine benim çok eğilimim yok. Ahtapot gibi deniz ürünlerini çok aramıyorum.” (TUR2)

Tatillerinde nerede, ne yiyeceklerini gitmeden önce internetten, sosyal medyadan araştırarak, tavsiye alan ve not alıp plan yapan katılımcılar da mevcuttur. STE3 bu düşüncesini “Sosyal medyadan veya daha önce giden insanlardan topladığım bilgilerle tercih ediyorum. Hatta bunu not alıyorum, gitmeden önce planlıyorum.” şeklinde belirtmiştir. Aynı zamanda katılımcılardan ikisi sokak lezzetlerini deneyebileceğini de söylerken, bunlardan biri hijyenik olmayan yerlerde de yiyebileceğini belirtmiştir.

Yaşanan Sağlık ve Güvenlik Sorunları

Katılımcılara daha önceki tatillerinde herhangi bir sağlık ya da güvenlik sorunu yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşadılar ise bu durum karşısında ne yaptıkları sorulmuştur. Altı katılımcı hiç sağlık sorunu yaşamadığını, beş katılımcı ise daha önceki yurt içi ya da yurtdışı tatillerinde turist hastalığı, düşme, zehirlenme, bağırsak enfeksiyonu gibi sağlık sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir ve kendi imkanları ile tedavi yöntemleri uyguladıklarını ifade etmişlerdir. İki katılımcı çocuklarının sağlık sorunu yaşadığını belirtirken; biri arı sokmasından kaynaklı olduğunu, diğeri ise aşırı yiyip içmeden kaynaklı olduğunu belirtmiştir. STE2 çocuğu ile ilgili yaşadığı sağlık sorunu hakkında şu cümleleri kurmuştur:

“Çocuğum küçükken iki yaşlarında falanken Assos'a gitmiştik. Orada tatil yaparken gece açık alan olduğu için arı sokmuştu... Alerjisi olup olmadığını bilmiyorduk, daha önce hiç arı sokmamıştı. Gerçekten çok panikle miştik, çok telaşlanmıştık. Çünkü kendi yöntemlerimizle ancak bir şey yapabiliyorduk.”

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

OLH1, yaşadığı sağlık sorununu “Kirlenmiş bir denize girmiştim, o yüzden ciltte döküntü gerçekleşen cilt hastalığı yaşadım.” diye ifade ederken; başka bir katılımcı da yaşadığı sorunu şu cümleler ile özetlemiştir:

“Evet, kronik rahatsızlıklarım olduğu için sık sık yaşıyorum. Bunlarla ilgili kimi zaman sağlık hizmetine ulaşabildim ama kimi zaman da ulaşamadım, zor durumda kaldım.” (GMS2)

Sekiz katılımcı daha önceki tatillerinde hiçbir güvenlik sorunu yaşamadıklarını ancak ikisi özellikle sektörde çalışırken sarhoş insanlara denk geldiklerini, ikisi de kapkaç olayına şahit olduklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı orman yangınına şahit olduğunu ve gerekli kurumlara haber verdiklerini belirtmiş, iki katılımcı ise hırsızlık olayında mağdur olduğunu ifade etmiştir. Mağdurlardan TUR1 yaşadığı olayı şu ifadelerle anlatmıştır:

“Bir yurt dışı seyahatimde cüzdan çaldırma olayı yaşadım. Metrodan çıktık, şehrin merkezine doğru gidiyoruz. Yürüyen merdivenden çıkıyoruz ve yan taktığım bir çantam var... Kolumun arkasına, dirseğime bir şey oldu... Elektrik çarptı galiba dedim... İner inmez de karşımda bir çikolata dükkanı vardı... O esnada çantamı açtığımda ve kasaya gittiğimde fark ettim ki benim cüzdanım yerinde yoktu.”

Turist Sağlığı ile İlgili Çözüm Önerileri

Turistlerin sağlığı konusunda katılımcılardan gelen çözüm önerileri incelendiğinde, genellikle turizm işletmeleri tarafından yapılacak bilgilendirmeler, akıllı telefonlara indirilebilecek uygulamalar, daha kapsamlı denetimler, çabuk bozulabilecek gıda ürünlerine dikkat edilmesi, personelin eğitimi ve turistlerin kendisine dikkat etmesi gerektiği konularında şekillenmektedir. STE4 “...besin alerjileri olan turistler olabilir. ...onlara gereken özenin gösterilmesi gerekiyor.” şeklinde çözüm önerisi sunmuştur. GMS2 ise “...Mutfaklarda, hijyenle ilgili kurallarda asla hataların affedilmediği, asla bir denetim mekanizmasında rüşvet, adam kayırma gibi hadiselerin yaşanmadığı bir sistem kurulması lazım.” ifadeleri ile açıklamıştır.

Bundan farklı düşünen katılımcılar da mevcuttur. TUR2 bu konudaki görüşünü “Sağlık konusunda daha iyi olduğumuzu düşünüyorum. Özellikle 4-5 yıldızlı üst düzey otellerin mevzuat gereği sağlıkçılarla bir anlaşmaları var zaten, bir şekilde bunu sağlıyorlar.” ve STR1 ise “Onunla ilgili yapılabileceklerin yapıldığını düşünüyorum. Türkiye’de zaten Güvenli Turizm sertifikası veriliyor. ...hem sağlık hem güvenlik açısından ciddi anlamda ikisini de kapsayan bir unsur. Güvenli Turizm Sertifikasının yeterli olduğunu düşünüyorum. Zaten işletme bu sertifikayı aldıysa yapılacak her şey yapılmıştır ve şu anda Türkiye’de yapılanların yeterli olduğunu ve herhangi ek bir şey yapılması gerektiğini düşünmüyorum. Yeterli bence.” cümleleri ile ifade etmişlerdir.

Turist Güvenliği ile İlgili Çözüm Önerileri

Katılımcılara turist güvenliği ile ilgili alınabilecek önlemler konusunda çözüm önerileri sorulduğunda alınan cevaplar ağırlıklı olarak turizm eğitimi ve turizm bilinci çerçevesinde şekillenmiştir. Dil yetersizliklerinin sorun yarattığını, vasıfsız ve eğitimsiz kişilerin çalıştırılması ile hizmet kalitesinin ve turistlerin güvenlik algısının düşürüldüğü, kamera ve kolluk birimlerinin sayısının artırılması ve temel güvenlik eğitimiminin verilmesi konularında çeşitli öneriler verilmiştir. Farklı görüşlere yönelik alınan öneriler şu şekilde olmuştur:

“...bölgedeki sağlık kuruluşları ile ilgili telefon bilgilerinin yer aldığı uygulamalar yapılabilir, yollarda daha net levhalandırmalar yapılabilir...” (STE1)

“Ülkedeki eğitim sistemiyle tüm bu konular tamamen bilinç olarak verilmeli.” (OLH1)

“...eğitimsiz personelin, birazcık dil bilip oralarda değerlendirilmesi gibi durumları çok görüyoruz... Yani nasıl ki bir doktor eğitimi olmadan doktorluk yapamıyorsa bir turizmci de eğitimi olmadan çalıştırılmamalı.” (GMS2)

“Biz Müslüman bir ülke olduğumuz için yabancı gözle baktığınız zaman zaten hepimiz potansiyel teröristiz... Özellikle bu konuda sosyal medya, dizi ve filmler bence çok etkili oluyor. Onunla ilgili

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

bu konuları işleyen bir takım ürünler ortaya çıkartmamız gerekiyor ki yabancı turist için insanların algılarını değiştirelim.” (STR2)

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Turistler, tatil planlarını yaparken ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve demografik birçok faktörün etkisi altında kalmaktadırlar. Bu faktörlerden önce bireyler yaşamları boyunca alacakları tüm kararlarda öncelikle sağlıklarını ve güvenliklerini ön planda tutmaktadırlar. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde de insanların var olabilmesi için gerekli en temel ihtiyaç olan güvenliğin sağlanması gerekmektedir. Turistler herhangi bir tatil veya seyahat planı yaparken, öncelikle kendilerini güvende hissedecekleri, sağlıklı durumlarını devam ettirebilecekleri, fiziksel ve psikolojik zarar görme ihtimallerinin en düşük olduğu seçenekleri tercih edeceklerdir. Dolayısıyla turistlerin tatil planlarında etkili olan faktörler arasında sağlık ve güvenliğinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmada, birer turist olarak akademisyenlerin tatilleri süresince sağlık ve güvenliklerine ne derecede önem verdiklerinin, bu konudaki görüş ve düşüncelerinin tespit edilmesi ve bu doğrultuda bir takım çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Buradan hareketle turizm akademisyenlerinin turist sağlığı ve turist güvenliği konularındaki düşüncelerini ortaya koyabilmek için 11 öğretim elemanı ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, katılımcıların neredeyse tamamının tatil planlarını kendilerinin yaptığı ve bireysel hareket ettiği görülmüştür. Turizm sektöründe edinilen hem tatil hem de mesleki deneyim, sektör çalışanları ve yöneticilerle olan tanışıklık ve çeşitli araştırmalar neticesinde kurulan bağlantılar ile oluşmuş bilgi ve birikim göz önünde bulundurulduğunda, turizm akademisyenlerinin bireysel plan yapma tercihi normal karşılanmaktadır. Aynı zamanda çocukları eğitim çağında olan katılımcıların tatil planlarını okulların tatil olduğu dönemlere denk getirdikleri için daha çok yaz tatili ve deniz, kum, güneş konsepti tercih ettikleri düşünülmektedir. Bunda üniversitelerin akademik takviminde tatil döneminin yaz aylarına denk gelmesinin de etkisi bulunmaktadır. Yaz turizmi dışında kültür turizmini tercih ettiğini belirten üç katılımcı olmuştur. Bunlardan biri yazın tatil yapmayı hiç sevmediğini özellikle belirtmiştir. Bir katılımcı ise çocuklar olduğundan dolayı yaz dönemi tatil yaptıklarını ancak ilerde bireysel tatil planı yapacak olursa kültür turizmine de yöneleceğini ifade etmiştir. Hatta bununla ilgili yurtiçinde Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesini görmek istediğini ve yurtdışında da Türki Cumhuriyetleri merak ettiğini ve mutlaka gitmek istediğini vurgulamıştır.

Bölge seçimi konusunda katılımcıların yarısından çoğu daha önce hiç görmediği yerlere yönelik plan yaptıklarını söylerken; iki katılımcı özellikle bildikleri destinasyonu tercih ettiklerini vurgulamıştır. Bunu belirten katılımcıların çocuk sahibi olduğu göz önünde bulundurulursa, tanıdık ve bildikleri yerlerde çocukla birlikte kendilerini daha güvende hissettikleri ve risk almak istemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bölge seçiminde güvenlik konusuna da dikkat ettiklerini belirten katılımcıların sayısı da yüksek olmuştur. Bunun sebebi de çocuk sahibi olup olmadığına bağlanabilir. Ancak çocuk sahibi olanlar arasında bölgenin güvenliği ile ilgili medyada çıkan olumsuz haberlerden etkilenen katılımcıların sayısı fazla olsa da, bu tür haberlerin kararlarını etkilemeyeceğini belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Katılımcıların aynı zamanda daha çok yurtiçi tatilleri tercih ettiği de görülmüştür. Bunun sebebi olarak çocuklarla yurtdışı tatilinin zorluğu görülebileceği gibi; son yıllarda Türk Lirasındaki değer kaybından kaynaklı olarak yurt dışı tatillerinin maliyetinin artması da görülebilir.

Konaklama işletmelerinde en fazla vakit geçirilen kişisel alan olan odaların temizliğinin katılımcılar tarafından en yüksek düzeyde öneme sahip olması kaçınılmazdır. Odalarda en sık temas edilen yüzeylerin ise nevresim, banyo ve tuvaletler olması da bu alanlara daha fazla dikkat edilmesini gerektirmektedir. Nitekim yatak nevresimlerinin ve banyo havlularının günlük değiştirilmesini bekleyen katılımcılar da olmuştur. Bunu destekler nitelikteki Dimara vd. (2017)'nin çalışma sonuçları da göstermektedir ki; bir günden fazla konaklama yapacak turistlerin demografik,

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

davranışsal ve psikografik özelliklerine göre değişmekle birlikte, odalarında kullandıkları havlu ve nevresimleri hijyen riski ve temizlik kaygısı nedeniyle bir günden daha fazla kullanma fikrini desteklememektedirler. Restoranlarda yemek takımlarına ve genel olarak yeme içme alanlarına dikkat edenler de bulunmaktadır. Katılımcıların tamamından buna yönelik yanıtlar alınmıştır. Hatta katılımcılar arasında; silinen ve parlatılan bezin kirli olabileceği düşüncesiyle parlak olanları değil, özellikle üzerinde su lekesi olan yemek takımlarını tercih ettiğini, göz ucuyla yemek üretim alanlarına bakmaya çalıştığını, aşçıların ve garsonların kıyafetlerine ve tavırlarına da dikkat ettiğini belirtenler de görülmüştür. Müşterilerin, yiyecek içecek işletmesi tercihlerinde ve temizliği konusundaki algısının işletmenin içi ve dışı ile tuvaletlerinin temizliği, yemeklerin temizliği, garsonun davranışları ve garsonun temiz görünümü ile doğru orantılı olduğu da bilinmektedir (Soylu ve Taştan, 2020). Aynı zamanda çalışanlar gün içerisinde birçok farklı ortamda bulunarak farklı yüzeylere temas etmekte ve çeşitli mikroorganizmaları bir yerden başka bir yere farkında olmadan rahatlıkla taşıyabilmektedirler (Akoğlan Kozak ve Çiçek, 2005: 39). Bununla birlikte gıda zehirlenmelerinin başlıca sebebi genellikle onları hazırlayan, üreten ve sunan personelin dikkatsizliği ve bu konudaki yetersizliğidir (Bulduk, 2007: 51). Yine bu tür hastalıkların gıdaların, kişisel hijyenine dikkat etmeyen çalışanların elleri ile temas etmesinden kaynaklandığı da bilinmektedir. Ayrıca sunulan yiyecekler ne kadar hijyenik ortamlarda depolanmış, dikkat edilerek hazırlanmış, pişirilmiş ve bekletilmiş olursa olsun, onları sunan personelin kirli elleri, kullandıkları kirli araçlar nedeniyle servis sırasında yiyeceğe mikroorganizma bulaşabilme ihtimali de yüksektir (Ünlüönen ve Cömert, 2013). Bu nedenle restoranlarda çalışan personellerin kıyafetlerine ve tavırlarına dikkat ediliyor olması da normal görülmektedir.

Havuzların ortak kullanım alanlarından biri olduğu düşünüldüğünde, özellikle Covid-19 pandemisinin yeni atlatılmaya çalışıldığı dönemlerde hijyen açısından tedirgin etmesi normal karşılanmaktadır. Bazı katılımcılar da Covid-19 pandemisi nedeniyle hijyen hassasiyetlerinin arttığını ve öncesinde olmamakla birlikte Covid-19 sonrasında sağlıklarının ön planda olduğunu belirtmişlerdir. Kozak (2007) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye'ye gelen turistlerin tatilleri ile ilgili şikayet ettikleri konuların büyük bir bölümünü davranış ve hijyenin oluşturduğu görülmektedir. Nazneen, Hong ve Din (2020), Covid-19'un turistlerin hijyen ve güvenlik algılarını ve dolayısıyla seyahat kararlarını büyük oranda etkilediğini ortaya çıkartmıştır. Çetinkaya, Özer ve Altunel (2020) ise turistlerin seyahat kararlarının Covid-19 sürecinden etkilendiğini, tercihlerin grup seyahatlerden bireysel seyahatlere kaydığını, hijyen ve güvenlik konusunda hassasiyetin arttığını tespit etmiştir.

Tatile gitmeden önce bütün katılımcılar tarafından sağlık ve hijyen açısından bazı tedbirlerin alındığı da görülmüştür. Bakıldığı zaman katılımcıların çoğu çocuk sahibi olduğu ve bazılarının da kronik rahatsızlıkları olduğu için daha dikkatli davranmak ve bu tür önlemler almak zorunda hissettikleri söylenebilir. Farklı gruplara yönelik yapılan araştırmalarda da kronik rahatsızlığı olan katılımcıların sağlık algılarının yüksek olduğu ve sağlık konusunda seyahate çıkmadan önce bilgi edinmeye yönelik araştırma yaptıkları görülmüştür (Tuğut ve Bekar, 2008; Çilingir ve Aydın, 2017; Aziz, Abd El-Megeed ve Abd Ellatif, 2018; Deleş ve Kaytez, 2020) Ancak diğer taraftan tatil planı yaparken bölgede sağlık kurum ve kuruluşlarının varlığına dikkat eden katılımcı sayısı da oldukça azdır. Bunun sebebi de kişisel araçları ile seyahat etmeyi tercih ettikleri ve bir sağlık sorunu yaşadığında sağlık kuruluşlarına ulaşabilmenin daha kolay olacağı düşüncesi olduğu söylenebilir. Ayrıca daha önce tatilleri esnasında herhangi bir sağlık sorunu yaşamış olan katılımcıların da az olması bunun bir başka sebebi olarak da görülebilir. Yaşayanlar ise turist ishali, arı sokması ve düşme gibi kendi yöntemleri ile tedavi edebildikleri rahatsızlıklar geçirdikleri için sağlık kuruluşlarına ihtiyaç duymamışlardır. En sık rastlanan hastalık olan turist ishali (Clift, 2020: 56); gidilen bölgenin farklılığından, mevsimden, orada tüketilen yiyecek ve içeceklerden, kalış süresinden ve seyahat türünden kaynaklanabilmektedir (Kittittrakul vd., 2015). Page (2009: 155), turistlerin tatilleri

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

enasında en sık karşılaşılabilecekleri sağlık sorunları arasında kayma, düşme, güneş yanıkları ve turist ishalinin olduğunu belirtmiştir. Daha ciddi rahatsızlık yaşayan iki katılımcı ise sağlık kurum ve kuruluşlarının yerini mutlaka gitmeden önce araştırdığını belirtmiştir. Bunun da edinilen olumsuz tecrübeden kaynaklı olduğunu söylemek mümkündür. Köksalanlar (2020) Türkiye’de yerli ve yabancı turistlerin çoğunluğunun tatilleri sırasında herhangi bir sağlık problemi ile karşılaşmadıklarını tespit etmiş ve en çok yaşanan sorunlarının sindirim sistemi bozuklukları ve güneş yanıkları olduğunu söylemiştir.

Katılımcıların çoğunun tatil planı yaparken bölge ile ilgili internetten ve sosyal medyadan araştırma yaptığı ve olumsuz bir durum söz konusu ise orayı tercih etmedikleri görülmüştür. Bu olumsuz durum ise terör ya da deprem gibi güvenlik sorunu yaratabilecek ancak çok sık tekrarlanmayacak risklerden ziyade daha sık yaşanan ya da yaşanması muhtemel olan hırsızlık, gasp ve kapkaç gibi güvenlik sorunları olarak değerlendirilmiştir. Nitekim en sık karşılaşılan güvenlik sorunlarının hırsızlık, gasp ve kapkaç olduğu da yapılan araştırmalarda görülmektedir (Aktaş Polat ve Polat, 2014). Ancak bununla birlikte çıkan haberlerden etkilenmeyeceğini belirten katılımcı sayısı da yarıya yakındır. Holcomb ve Pizam (2006)’ın yaptıkları bir araştırma sonuçları, bir hırsızlık olayında mağdur olan ya da bir yakınının bu konudaki hikayesini dinleyenlerin, olayın yaşandığı yere yapacakları seyahat planlarında bu durumlardan etkilenmediğini göstermiştir. Katılımcıların çoğu yurtdışı ve yurtiçinde Ege Bölgesini tercih ettiklerinden ve terör olaylarının turistlerin daha yoğun olduğu ve daha kalabalık yerlerde gerçekleştiği düşünülürse, bu bölgelerde bu tarz bir olayla karşılaşma riskinin düşük olmasından dolayı etkilenmedikleri söylenebilir. Turizm destinasyonlarında gerçekleşen terör saldırılarının etkisinin, eğer tekrar gerçekleşmezse 6 ay ve 1 yıl sürdüğü görülmektedir. Yaşanan bu güvenlik sorunları neticesinde düşen turistik talep, kısa bir süre içinde toparlanarak eski haline dönebilmektedir (Pizam ve Smith, 2000: 136; Araña ve León, 2008: 311). Yine benzer şekilde Rittichainuwat ve Chakraborty (2009), turistlerin terör tehlikesinin yaşamlarının bir parçası olduğunu düşündüklerini, terörizmin seyahat etme konusunda kısa vadede etkili olduğunu ancak seyahat etmekten vazgeçmediklerini tespit etmiştir. Aynı zamanda katılımcıların eğitim seviyelerinin yüksek oluşu da daha dikkatli ve bilinçli davranmalarının böylelikle herhangi bir risk ile karşı karşıya kalmamalarının bir sebebi olarak değerlendirilebilir. Bununla ilgili Başaklıgil (2007)’in yapmış olduğu bir araştırma sonucuna göre de en çok mağdur olan turistlerin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük ve çoğunlukla kırsal kesimde yaşayan turistlerden oluştuğu görülmüştür. Seçilmiş (2009) ise, cinsiyet, eğitim, kalış süresi ve geliş amacının turistlerin güvenlik algılarında etkili olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda Fourie, Rosselló-Nadal ve Santana-Gallego (2020), destinasyon hakkında ne kadar fazla bilgiye ulaşırsa, güvenlik tehditlerinin turistler üzerindeki olumsuz etkisinin o derece az olacağını da belirtmiştir.

Konaklama tesisinde odaların kapı kilitlerine daha fazla dikkat edildiği görülürken, tesis içerisindeki güvenlik kameralarının ve güvenlik personelinin önemli olmadığı da görülmüştür. Ilgaz (2020)’in araştırma sonuçlarına göre turistlerin tatilleri için seçtikleri destinasyonlarda kendilerini en çok güvende hissetmek istedikleri yerin konaklama işletmeleri olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Aymankuy vd. (2016), yerli turistlerin otel güvenliğini daha fazla önemseydiğini belirtmişlerdir. Güvenlik sorunu ile karşılaşıldığında öncelikli olarak tesis içerisinde resepsiyon personelinin aramak tercih edilirken sonrasında 112’yi aramak çözüm yolu olarak düşünülmektedir. Özellikle daha önce mağdur olanların tatillerinde çantalarına daha fazla dikkat etmek gibi tedbirleri olduğu görülmüştür.

Katılımcıların tercihlerinde konaklama tesislerinin daha çok merkezi yerlerde, ulaşımı kolay ve havalimanı, metro gibi belirli lokasyonlara yakın olması dikkat edilen hususlar olarak görülmüştür. Bunun haricinde özellikle yurtdışı tatillerinde büyükelçiliklere ve konsolosluklara yakınlık da göz önünde bulundurulmuş faktörlerdir. Pinhey ve Iverson (1994), Guam adasını ziyaret eden Japon turistlerin, konakladıkları otellerinden ne kadar uzaklaşırlarsa o kadar güvenlik endişesi duyduklarını ortaya çıkartmıştır. Konaklama tesis içerisinde sağlık personelinin varlığına dikkat eden ve gitmeden

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

önce bunu araştıran katılımcı sayısı yalnızca birdir. Birkaç katılımcı dışında genellikle oda kahvaltı konaklama şekli tercih edilmektedir. Bunun sebebi ise bölge tercihlerinde belirtildiği gibi hiç görmedikleri yerleri tercih etmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Yarım ve tam pansiyon ya da her şey dahil konaklama şekli tesiste yemek yemeyi gerektirmekte ve her öğün için belirlenen saat aralığında alınabilmektedir. Dolayısıyla tatil bölgesini gezmek ve keşfetmek isteyenler için öğün saatlerinde tesise dönmek zor olacağından oda kahvaltı tercih edilmesi bu anlamda mantıklı olmaktadır. Her şey dahil tercih eden katılımlar ise çocuklarından dolayı yiyecek ve içecek sıkıntısı yaşamamak adına daha rahat olduğunu düşündükleri için bu konaklama şeklini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Buna rağmen çocuklu katılımcılar, çocuksuz olarak bireysel seyahat planı yaparken daha küçük tesisleri ve oda kahvaltı konaklama şeklini tercih ettiklerini de belirtmişlerdir.

Restoran tercihi konusunda yine en fazla internetten, tanıdıkların ve yerel halkın tavsiyelerinden yararlanılmakta ve bazı durumlarda da restoran yorumlarına bakılmaktadır. MacLaurin (2004), gıda güvenliğinden kaynaklı olarak en sık başvurulmuş kaynakların akraba ve arkadaşlar, seyahat acentaları, dergi ve gazeteler olduğunu tespit etmiştir. Ancak seyahat acentalarından alınan bilgilerin güvenilir olmadığı yönünde bir algı da mevcuttur. Günümüzde internet erişiminin yaygınlaştığı ve bilgiye ulaşımın kolaylaştığı düşünüldüğünde gazete ve dergi yerine öncelikle internete başvurularak araştırma yapılması beklenen bir durumdur. Ayrıca tavsiye siteleri ve sosyal medya gibi platformlarda kullanıcılar genellikle bir çıkarları olmaksızın anlık olarak olumlu veya olumsuz düşüncelerini paylaşabilmekte ve deneyimlerini aktarabilmektedirler. Dolayısıyla seyahat acentaları ya da gazete, dergi, radyo ve TV reklamlarından ziyade tanıdıkların ve internette yapılan yorumların daha güvenilir algılanması da normaldir. Bununla birlikte kronik rahatsızlığı olan, sağlığına ve hijyene diğer katılımcılara göre daha fazla özen gösterenlerin, restoran tercihlerinde daha bilindik ve meşhur olan yerleri seçmeleri de beklenen bir durumdur.

Katılımcıların neredeyse tamamı tatil planlarını kendileri yaptıkları için seyahatlerinde kişisel araçlarını tercih edenlerin sayısı da yüksektir. Özellikle çocuklarla yapılacak tatillerde götürülecek eşya oranının daha yüksek olduğu göz önüne alındığında kişisel araç ile seyahat etmenin rahatlığı barizdir. Yine katılımcıların daha önce gitmedikleri yerlere yönelik yaptıkları tatil planlarında; istedikleri yerde istedikleri zaman durmanın, plan dahilindeki rotalarından sapmanın ve yeni yerler keşfedebilmenin verdiği keyif düşünüldüğünde kişisel araç tercihinin yüksek oranda çıkması da beklenen bir durumdur. Seyahat acentasından alınan bir paket tur ile belirli bir gruba ve plana bağlı kalmanın, sınırlı bir sürede gerçekleştirilmeye çalışılan tatilde keyif vermediğini göz önünde bulundurursak; verdiği özgürlük hissi ve konfor, kişisel aracın tercih edilmesini kaçınılmaz kılacaktır. Bununla birlikte uzak mesafeler için daha çok havayolu ulaşımı tercih edilmektedir. Bunun da hem maliyet hem de zaman açısından avantaj yarattığı söylenebilir.

Katılımcıların turist sağlığı ve turist güvenliği konularında alınabilecek tedbirlere yönelik verdikleri önerilerin başında turizm personelinin eğitimi gelmektedir. Özellikle turizm sektöründe çalışacak olan personellerin mutlaka herhangi bir düzeyde turizm eğitimi almış kişiler olması özellikle üzerinde durulan konudur. Nitekim çalışan personellerin mesleki eğitimlerinin yetersiz ve sosyokültürel düzeylerinin düşük olmasından dolayı kişisel özelliklerinde farklılıklar görülebilmekte ve çalışma ortamına uyum sağlamada sıkıntı yaşadıkları da bilinmektedir (Bilir, 2001: 27-28). Bunun dışında çeşitli müdahaleler için ilk yardım ve temel güvenlik konularında da hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Frash Jr. ve MacLaurin (2010), yüksek eğitim seviyesine ve uzun yıllar tecrübeye sahip olan restoran çalışanlarının gıda güvenliğine öncelik verdiği ve daha sorumlu davrandıkları da görülmüştür. Bununla birlikte turizm polisi uygulamasının yaygınlaştırılması, turistle birebir ilişkide bulunabilecek kimselere turizm bilincinin verilmesi, denetimlerin ciddiye alınması ve daha kontrollü gerçekleştirilmesi ile bu önlemlerin devlet politikası haline getirilmesi de öneriler arasında bulunmaktadır. Nitekim Aksoydan (2003) bir çalışmasında

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

belediye ekiplerinin yapmış oldukları denetimlerin sonuçlarını incelenmiş ve turistik bir ilçedeki otel ve pansiyonların hiç denetlenmediğini belirlemiştir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa; çocuk sahibi akademisyenlerin tatil planlarını çocuklarını ön planda tutarak yaptıkları, Covid-19 pandemisinin insan davranışları üzerinde yarattığı değişikliğin az da olsa tatillerde de görüldüğü, sağlık konusunda daha önce yaşanan olumsuz tecrübelerin daha temkinli davranmaya ittiği söylenebilir. Tatil planlarının daha önce hiç görülmemiş yerlere göre şekillendiği ancak bu konuda sağlık ve güvenlik ile ilgili herhangi bir endişe duyulmadığı da ortaya çıkmıştır. Akademisyenlerin almış oldukları turizm eğitimi ve sonrasında hem staj hem de iş hayatı anlamında sektörde edindikleri tecrübeler, tatil esnasında daha farklı noktalara değindiklerini ve dikkat ettiklerini göstermektedir. Örneğin, turizm konusunda doğru bilgilere nasıl ulaşılabileceği, nasıl araştırma yapılabileceği gibi konularda daha bilgili ve tecrübeli olmaları nedeniyle tatil planlarını bireysel olarak yaptıkları, seyahat acentasına danışmadan ya da paket tur satın almadan planladıkları düşünülebilir. Genellikle yurtiçi tatillerin tercih edilme sebebinin ekonomik koşullar olduğu söylenebilir. Nitekim akademisyenler gelir düzeylerini orta düzey olarak değerlendirmektedirler. Aynı zamanda tatile gitme sıklıkları yılda ortalama 2 ya da 3 şeklinde değerlendirilmiştir. Daha düşük maliyetli olacağı için yurtiçine yönelik tatil planı yaparak, yıl içerisinde daha fazla tatile gitmeyi de tercih ettikleri düşünülebilir. Araştırmaya başlamadan önce akademisyenlerin bölümlerine göre daha farklı görüşler sunabileceği ve önerilerde bulunabileceği düşünölmüş ancak bulgular turizm eğitimi vermiş oldukları bölümlere göre değerlendirildiğinde, görüşlerine ve önerilerine yönelik herhangi bir farklılık görölmüştür. Aynı zamanda akademisyenlerin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre de verdikleri yanıtlarda ve önerilerde bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tatilin, insanların dinlenmek, rahatlamak ve hayat stresinden uzaklaşmak için bir kaçış olduğu düşünöldüğünde hoş vakit geçirmek ve eğlenmek tabii ki ön planda olacaktır. Bu planı yaparken de sağlık veya güvenlik ile ilgili olumsuz düşüncelere kapılmak ve endişe duymak insanların en son isteyeceği şeydir. Dolayısıyla bu tarz düşüncelerle hareket etmek ve plan yapmak daha tatile başlamadan insanları huzursuz edebilecektir. O nedenle olabilecek en basit şekilde muhtemel riskleri düşünerek önlem almak yapılabilecek en mantıklı şey olmaktadır. Bakıldığında yetişkinlerin kendi sağlıklarından çok çocuklarının sağlıklarını düşünmesi de içgüdüsel olarak gayet normal karşılanmaktadır. Alman önlemlerin daha çok çocuklara yönelik olması da beklenen bir durumdur. Turistlerin tatilleri esnasında sağlıklarını korumak ve güvenliklerini sağlamak amacıyla geliştirilen çözüm önerileri şöyle sıralanabilir:

- Turizm mevzuatı incelendiğinde, doğrudan turizm endüstrisine yönelik çıkartılan yasa ve yönetmeliklerin daha çok konaklama işletmeleri ve seyahat acentaları gibi turizm işletmelerini ve turizm teşviklerini kapsadığı görölmektedir. Turizm endüstrisinin ölkelerin ekonomisine katkısı yanında istihdama olan katkısı da göz ardı edilemeyecek derecede yüksektir. Bu alanda istihdam edilenlerin haklarını ve varlıklarını korumak, mesleğe kabul şartlarını ve mesleğin nasıl icra edileceğini belirlemek adına yalnızca turist rehberliği meslek kanunu ve yönetmeliği çıkartılmıştır. Turizm sektöründe her bir kesimdeki çalışanı kapsayacak şekilde Turizm Meslek Kanunu çıkartılabilir. Böylelikle hem turizm eğitimi alanlara mesleklerini yapabilme imkanı sunulmuş hem de yoğun sezonlarda talebi karşılayabilecek şekilde hizmet verebilmek adına tecrübesiz ve vasıfsız personellerin çalıştırılmasının da önüne geçilmiş olacaktır. Dolayısıyla turistlerin güvenlik algılarını yükseltecek daha kaliteli ve ciddi bir turizm hizmeti sunulması sağlanacaktır.

- Bu kanun kapsamında turizm sektöründe istihdam edilecek alt veya üst pozisyondaki her bir çalışanın, ön lisans, lisans ya da yüksek lisans düzeylerinden birinde turizm eğitimi almış yani turizm diplomasına sahip olması zorunlu hale getirilebilir. Eğitim planlarına da sağlık ve güvenlik ile ilgili temel eğitimin verileceği dersler eklenebilir. Aynı zamanda özellikle güvenlik açısından çok büyük iletişim sorun yaratabilecek dil unsuru da sorun olmaktan uzaklaştırılabilecektir.

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

- Turizmin mevsimsellik özelliğinden dolayı çalışan personeller her sezonda farklı olabilmektedir. Özellikle konaklama işletmelerinde çalışan personeller her sezon başında hizmet içi eğitime tabi tutulabilir. Bu kapsamda çalışanlara; ilk yardım eğitimi, temel güvenlik eğitimi, acil durumlarda neler yapılacağı, işletmenin fiziksel yapısı, aynı zamanda organizasyon yapısı ve işletmenin fiziksel çevresi gibi konularda eğitimler verilebilir. Acil bir ihtiyaç durumunda turistlerin ilk başvuracakları nokta resepsiyon ve işletme çalışanları olacağından, çalışanlar tarafından verilecek bilgiler sorunların daha kolay ve kısa sürede çözüme kavuşmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bu eğitimlerin turist profilleri göz önünde bulundurularak verilmesi de önemlidir.

- Yurtiçinde birçoğunda olmakla birlikte özellikle yoğun turizm talebinin olduğu il veya ilçe yerel yönetimleri tarafından farklı dil seçenekleri bulunan bir web sayfası hazırlanabilir. Bu web sayfasında, o bölgedeki sağlık kurum ve kuruluşları, kolluk birimleri, eczaneler (hangisinin nöbetçi olduğu da dahil), taksi durakları, turizm danışma büroları ve benzeri ihtiyaç duyulabilecek kurum ve işletmelerin konumlarını gösterir adres ve telefon numaralarını içeren erişim bilgileri yer alabilir. Telefonların GPS özellikleri ile belirli bir konumda bulunan turistlere ihtiyaç duydukları an kolaylıkla erişim sağlayabilecekleri web sayfası bağlantı linki kısa mesaj ile gönderilebilir.

- Başka bir ülkenin sınırlarına geçildiği takdirde Ülkemiz büyük elçilikleri ve konsoloslukları tarafından iletişim bilgilerinin bulunduğu bir kısa mesaj gönderilmektedir. Ancak acil durumlarda bu numaralara ulaşabilme konusunda sorunlar da yaşanabilmektedir. Özellikle farklı ülkelerin farklı sağlık sistemleri mevcuttur. Bir ülkenin vatandaşı başka bir ülkede bir sağlık kuruluşuna kabul edilme ve acil müdahale alma konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu durumun önüne geçilebilmesi için sınırları içerisinde bulunan turistlerin sağlık hizmetlerinden anlık ve geçici yararlanabilmesini kolaylaştırmak konusunda ülkeler karşılıklı anlaşmalar yapabilirler.

- Yoğun şekilde turist ağırlayan özellikle yazlık bölgelerde yerel yönetimler ya da sivil toplum kuruluşları tarafından turizm bilincini oluşturmak amacıyla yöre halkı ve esnafına yönelik bilgilendirici uygulamalar yapılabilir.

- Turistlerin konaklama işletmesine girişleri esnasında, resepsiyon personeli tarafından acil durumlarda ne yapılması gerektiğinin, bu gibi durumlarda aranması gereken yardım numaraları gibi kısa bir bilgilendirme yapılabilir ya da oda anahtarlarını teslim ederken bu bilgileri içeren bir belge veya broşür verilebilir, aynı şekilde bu bilgilendirme metinleri odalar da bırakılabilir.

- Seyahat acentası aracılığı ile tatil planı yapan turistlere gidecekleri ülkeler/bölgeler ile ilgili seyahat acentaları tarafından hazırlanan bu tür bilgileri içeren kitapçıklar ya da broşürler verilebilir ve daha detaylı bilgilendirme yapılabilir.

- Uzun yıllardır uygulanan ancak yaygınlığı tartışılan turizm polisi uygulamasına daha fazla önem verilebilir. Ancak buldukları bölgede çok sık polis görmek turistleri tedirgin edeceği için, dikkat çekmeyecek ve endişe uyandırmayacak şekilde sivil polis uygulaması yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Akdur, R. (2001). Turizm Sağlığı Denetiminde Denetçi Davranışları. Z. Oğuz, D. Evcı, M. Özdemir ve Ş. Şentürk (Der.), *Turizm Sağlığı Eğitimi Kitabı* içinde (ss. 5-23). Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü .

Akoğlan Kozak, M. ve Çiçek, D. (2005). Kat Hizmetlerinde HACCP Uygulaması Üzerine Bir Model Önerisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 31-45.

Aksoydan, E. (2003). Halk Sağlığı ve Turist Sağlığı Uygulamaları Kapsamında Turistik Bir Yörede Belediye Denetimlerinin Değerlendirilmesi. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 60(2), 39-48.

Aksu, A. (1996). *Turizm Sağlık İlişkisi ve Türkiye'de Turistlere Yönelik Sağlık Hizmetleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

Aktaş Polat, S. ve Polat, S. (2014). Yabancı Turistlerin Müşteki “Mağdur” Olarak Müdahil Oldukları Asayiş Suç Türlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(1), 38-57.

Araña, J. ve León, C. (2008). The Impact of Terrorism on Tourism Demand. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 299-315.

Aras, H. (2017). Türkiye'de Turizm Güvenliği Sorunu. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(1), 585-610.

Aymankuy, Ş., Demirbulat, Ö. ve Aymankuy, Y. (2016). Yerli Turistlerin Güvenlik Algılarının Belirlenmesi - Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 965-981.

Ayob, N. ve Masron, T. (2014). Issues of Safety and Security: New Challenging to Malaysia Tourism Industry. *SHS Web of Conferences*(12), 1-10.

Aziz, M., Abd El-Megeed, H. ve Abd Ellatif, M. (2018). Pre-travel Health Seeking Practices of Umrah Pilgrims Departing From Assiut International Airport, Egypt. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 23, 72-76.

Barca, M., Akdeve, E. ve Balay, İ. (2013). Türkiye Sağlık Turizm Sektörünün Analizi ve Strateji Önerileri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 64-92.

Başaklıgil, H. (2007). *Turizm Bölgelerinde Suç Profili: Antalya İli Kaş İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bayram, M., Arıcı, S. ve Bayram, Ü. (2021). *Covid-19 ve Turizm Ülkelerin Kriz Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Bilir, N. (2001). Turizm Sektöründe İşyeri Hekimliği. N. Eren (Der.), *Turizm Sağlığı ve Hekimliği Temel Kavramlar ve Klinik Uygulamalar* içinde (ss. 27-29). Ankara: Türk Tabipleri Birliği.

Breda, Z. ve Costa, C. (2006). Safety and Security Issues Affecting Inbound Tourism in the People's Republic of China. Y. Mansfeld ve A. Pizam (Der.), *Tourism Security and Safety: From Theory to Practice* içinde (ss. 187-208). Oxford: Elsevier Inc.

Bulduk, S. (2007). *Gıda ve Personel Hijyeni* (3. bs.). Ankara: Detay Yayıncılık.

Clift, S. (2020). Tourism and Health: Current Issues and Future Concerns. *Tourism Recreation Research*, 25(3), 55-61.

Çalışkan, D. (2011). Kadın Sağlığı. B. Piyal (Der.), *Halk Sağlığı* içinde (ss. 93-123). Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları.

Çalışkan, U. (2009). *Turist Sağlığı Güvenliğinin Analizi: Türkiye Termal Tesisler Uygulaması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Çetinkaya, Ö., Özer, Y. ve Altunel, G. (2020). Covid-19 Sürecinde Turistik Seyahat Risk Algısı ve Hijyen-Güvenlik Algısının Değerlendirilmesi. *Tourism and Recreation*, 2(2), 78-83.

Çilingir, D. ve Aydın, A. (2017). Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sağlık Algısı. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(3), 167-176.

Dalgıç, A., İşcan, G., Demirci, F., Mutlu, M. ve Sezgin, O. (2019). *Besin Güvenliği ve Hijyen*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Deleş, B. ve Kaytez, N. (2020). Çocuk Gelişimi Lisans Öğrencilerinin Stres Düzeylerinin Sağlık Algısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(4), 365-373.

Demirci, Ç. (2010). *Türkiye'yi Ziyaret Eden Turistlerin Sağlık Sorunları ve Sınıflandırılması Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

Dimara, E., Manganari, E. ve Skuras, D. (2017). Don't Change My Towels Please: Factors Influencing Participation in Towel Reuse Programs. *Tourism Management*, 59, 425-437.

Fourie, J., Rosselló-Nadal, J. ve Santana-Gallego, M. (2020). Fatal Attraction: How Security Threats Hurt Tourism. *Journal of Travel Research*, 59(2), 209-219.

Frash Jr., R. ve MacLaurin, T. (2010). Restaurant Food Safety: The Influence of Employee Outlooks on Transfer of Training. *International Journal of Hospitality ve Tourism Administration*, 11(4), 328-346.

Ghaderi, Z., Saboori, B. ve Khoshkam, M. (2017). Does Security Matter in Tourism Demand? *Current Issues in Tourism*, 20(6), 552-565.

Gül, K., Gül, M. ve Saatçı, G. (2018). Konaklama Sektöründe Hijyen Kaynaklı Müşteri Sağlık Riski Algısı: Bursa ve Diyarbakır'daki Tesislere Yönelik Kıyaslama. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 23-37.

Gül, M. ve Gül, K. (2018). Otel İşletmelerinde Müşterilerin Dönüşümlü Bez Ürünü Kullanımına Yönelik Sağlık Riski Algısı: İki Destinasyona Yönelik Kıyaslama. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(1), 142-163.

Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. (1994). *Turist Sağlığı*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü.

Holcomb, J. ve Pizam, A. (2006). Do Incidents of Theft at Tourist Destinations Have a Negative Effect on Tourists' Decisions to Travel to Affected Destinations? Y. Mansfeld ve A. Pizam (Der.), *Tourism, Security and Safety: From Theory to Practice* içinde (ss. 105-124). Oxford: Elsevier Inc.

Hsu, S. C., Lin, C. T. ve Lee, C. (2016). Measuring The Effect of Outbound Chinese Tourists Travel Decision-Making Through Tourism Destination Image And Travel Safety And Security. *Journal of Information and Optimization Sciences*, 38(3-4), 559-584.

Ilgaz, B. (2020). Turizm ve Güvenlik İlişkisi. Y. Dündar ve O. Bahar (Der.), *Turizm Güvenliği* içinde (ss. 1-25). Ankara: Gazi Kitabevi.

Jonas, A., Mansfeld, Y., Paz, S. ve Potasman, I. (2011). Determinants of Health Risk Perception Among Low-risk-taking Tourists Traveling to Developing Countries. *Journal of Travel Research*, 50(1), 87-99.

Kekovic, Z. ve Markovic, S., (2009). Security as a Factor of Competitive Advantage in Tourism. *Tourism and Hospitality Management*, 15(2), 291-303.

Kittittrakul, C., Lawpoolsri, S., Kusolsuk, T., Olanwjitwong, J., Tangkanakul, W. ve Piyaphanee, W. (2015). Traveler's Diarrhea in Foreign Travelers in Southeast Asia: A Cross-Sectional Survey Study in Bangkok, Thailand. *The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene*, 93(3), 485-490.

Kovari, I. ve Zimanyi, K. (2011). Safety and Security in The Age of Global Tourism (The changing role and conception of Safety and Security in Tourism). *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 5(3-4), 59-61.

Koyunoğlu, S. (2003). *Turist Sağlığı Turist Sigortası ve Tüketicinin Korunması*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kozak, M. (2007). Turizm Sektöründe Tüketicilerin Şikayetlerini Bildirme Eğilimleri. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(1), 137-151.

Köksalanlar, A. (2020). *Yerli ve Yabancı Turistlerin Tipolojilerine Göre Seyahat Sağlık Risk Algıları ve Önleme Davranışlarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Köse, B. ve Ayhün, S. (2020). *Turizmde Kriz Yönetimi "Covid-19 Salgınunun Analizi"*. Lyon: Livre De Lyon.

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

- Köşker, H. (2017). Krizlerin Turizm Sektörüne Etkileri Üzerine Bir Araştırma: 2016 Yılı Türkiye Örneği. *Akademik Bakış Dergisi*(62), 2016-230.
- Lisowska, A. (2017). Crime in Tourism Destinations: Research Review. *Tourism*, 27(1), 31-39.
- Nazneen, S., Hong, X. ve Din, N. (2020). COVID-19 Crises and Tourist Travel Risk Perceptions. *Available at SSRN 3592321*.
- Özkan, M. (2019). Sağlık Turizmi Kapsamında Türkiye'nin Medikal Turizm Potansiyeline Yönelik Bir Değerlendirme. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-64.
- Page, S. (2009). Current Issue in Tourism: The Evolution of Travel Medicine Research: A New Research Agenda for Tourism? *Tourism Management*, 30(2), 149-157.
- Pallasen, S., Larsen, S. ve Bjorvatn, B. (2016). "I Wish I'd Slept Better in That Hotel" – Guests' Selfreported Sleep Patterns in Hotels. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 16(3), 243-253.
- Payam, M. (2015). Turizm Bölgelerinden Emniyet ve Güvenliğin Sağlanması. *I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators*, (s. 316-326).
- Pinhey, T. ve Iverson, T. (1994). Safety Concerns of Japanese Visitors to Guam. *Journal of Travel ve Tourism Marketing*, 3(2), 87-94.
- Pizam, A. ve Mansfeld, Y. (2006). Toward a Theory of Tourism Security. Y. Mansfeld ve A. Pizam (Der.), *Tourism, Security and Safety From Theory to Practice* içinde (ss. 1-27). Oxford: Elsevier Inc.
- Pizam, A. ve Smith, G. (2000). Tourism and Terrorism: A Quantitative Analysis of Major Terrorist Acts and Their Impact on Tourism Destinations. *Tourism Economics*, 6(2), 123-138.
- Poku, G. ve Boakye, K. (2019). Insights into the Safety and Security Expressions of Visitors to The Kakum National Park: Implications for Management. *Tourism Management Perspectives*, 32, 1-8.
- Popescu, L. (2011). Safety and Security in Tourism. Case Study: Romania. *Forum Geografic*, 10(2), 322-328.
- Powell, D. ve Griffiths, R. (2002). Traveller Health. *Module 5. AVMX 713*.
- Rittichainuwat, B. ve Chakraborty, G. (2009). Perceived Travel Risks Regarding Terrorism and Disease: The Case of Thailand. *Tourism Management*, 30, 410-418.
- Robson, C. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. (Ş. Çinkır ve N. Demirkasımoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rodriguez-Garcia, R. (2001). The Health-Development Link: Travel As A Public Health Issue. *Journal of Community Health*, 26(2), 93-112.
- Saldamlı, A. (2016). *Bilimsel Araştırma ve Sunum Teknikleri* (2. bs.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sani, N. ve Siow, O. (2014). Knowledge, Attitudes and Practices of Food Handlers on Food Safety in Food Service Operations at The Universiti Kebangsaan Malaysia. *Food Control*, 37, 210-217.
- Sayım, F. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Tez Yazım Yöntemleri* (3. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Seçilmiş, C. (2005). *Turistlerin Ziyaret Ettikleri Yörelerdeki Güvenlik Algılamaları ve Turizmde Güvenlik Eğitimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Seçilmiş, C. (2009). Turistlerin Kişisel Değişkenlerinin Güvenlik Algılamalarındaki Rolü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 152-166.
- Seçilmiş, C. ve Ünlüönen, K. (2009). İstanbul'u Ziyaret Eden Turistlerin Güvenlik Algılamaları Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 65-84.

Akademisyen Göziyle Turist Sağlığı ve Turist Güvenliği

Selin YILMAZ BALKANER, Yusuf AYMANKUY

Sığrı, Ü. *A'dan Z'ye Nitel Araştırma Yöntemleri - Nitel Araştırmada Örneklem Seçimi*. [Online Eğitim Videosu]. Web site: 24 Şubat 2023 tarihinde <https://ayeum.com/video-panel/video-izle/13574> adresinden erişildi.

Soylu, A. ve Taştan, H. (2020). Algılanan Restoran Temizliğinin Müşteri Tatminine Etkisi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4(1), 86-105.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (6. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Şengül, S., Bayhan, İ., Genç, K. ve Torun, M. (2018). Turizm Destinasyonu Seçiminde Güvenlik Algısı: Yozgat Örneği. 2. *Uluslararası Bozok Sempozyumu* (s. 260-272). Yozgat: Bozok Üniversitesi.

Tanrıverdi, H. (2016). *Turizm Hizmetlerinin Sağlığı ve Yönetimi*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Tarlow, P. (2014). *Tourism Security: Strategies for Effectively Managing Travel Risk and Safety*. Elsevier Inc.

Teddle, C. ve Tashakkori, A. (2015). *Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri*. (Y. Dede ve S. Demir, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 2009)

Tekbaş, Ö., Vaizoğlu, S., Tabuk, A. ve Güler, Ç. (2001). Turistik Kurumlarda Hijyen. N. Eren (Der.), *Turizm Sağlığı ve Hekimliği Temel Kavramlar ve Klinik Uygulamalar* içinde (ss. 247-257). Ankara: Türk Tabipleri Birliği.

Temizkan, S. ve Çiçek, D. (2015). Sağlık Turizmi Kavramı ve Özellikleri. S. Temizkan (Der.), *Sağlık Turizmi* içinde (ss. 11-36). Ankara: Detay Yayıncılık.

Tuğut, N. ve Bekar, M. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sağlığı Algılama Durumları ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(3), 17-26.

Ünlüöner, K. ve Cömert, M. (2013). Otel İşletmeleri Mutfak Çalışanlarının Personel Hijyeni Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1(1), 3-12.

World Health Organization. (2023). *Weekly epidemiological update on COVID-19 - 1 February 2023*. 16 Şubat 2023 tarihinde who.int: <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---1-february-2023> adresinden erişildi.

World Health Organizations. (2020). Basic Documents. 19 Şubat 2023 tarihinde https://apps.who.int/gb/bd/pdf_files/BD_49th-en.pdf adresinden erişildi.

Yenişehirlioğlu, E., Salha, H. ve Şahin: (2016). Politik Krizlerin Turizm Talebi Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma: Rusya'nın Değişen Yüzü Ve Bu Değişimin Türkiye Turizmine Etkileri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 74-83.